

Professionellas synvinklar på betydelsen av sociala relationer och social inklusion för ungdomars sociala välmående

Sofia Eklund

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Sociala området, socionomYH
Identifikationsnummer:	3042
Författare:	Sofia Eklund
Arbetets namn:	Professionellas synvinklar på betydelsen av sociala relationer och social inklusion för ungdomars sociala välmående
Handledare (Arcada):	Mia Gustavson
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Detta examensarbete beskriver ungdomars sociala relationer och hur de påverkar det sociala välmående under högstadietiden. Syftet med examensarbetet är att ur ett expertperspektiv beskriva sociala relationer och social inklusions betydelse för ungdomars sociala välmående. För att få svar på detta har jag formulerat tre frågeställningar; 1. Hur utvecklas individens socialiseringsprocess? 2. Betydelsen av sociala relationer för socialt välmående? 3. Vad är social inklusion och socialpedagogik i arbetet med ungdomar? För att kunna diskutera dessa tre frågeställningar ur ett expertperspektiv har jag preciserat den tredje frågeställningen till; - vad uttrycker dagens ungdom om sina vänskapsrelationer och sociala välmående, och hur jobbar ni för att stöda dessa? Som metod använde jag mig av den kvalitativa forskningsmetoden och gjorde semistrukturerade intervjuer med fem informanter som alla jobbar med ungdomar. I den teoretiska referensramen behandlas socialiseringsprocessen, sociala relationer samt socialpedagogik. Resultatet visar att vännernas betydelse är väldigt viktig under tonårstiden. Vännerna har stor betydelse i utvecklingen av den egna identiteten. Att känna sig accepterad i kamratgruppen är även av stor betydelse för de unga. I resultatet framkom även ensamhet som är ett problem i dagens samhälle och resultatet visar att socialt välmående existerar inte utan sociala relationer. Individuellt arbete, gruppverksamhet och aktiverande nämns som metoder för att skapa social inklusion. Enligt resultatet så är en socialt inkluderad individ även en socialt välmående individ.</p>	
Nyckelord:	ungdomar, sociala relationer, social inklusion, socialt välmående, socialt kapital
Sidantal:	70
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	11. 5. 2011

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	3042
Author:	Sofia Eklund
Title:	Professional's viewpoint on the significance of social relationships and social inclusion for adolescents social well-being
Supervisor (Arcada):	Mia Gustavson
Commissioned by:	
<p>Abstract:</p> <p>This thesis work describes adolescent's social relationships and how they affect the social well-being during high school. The purpose of this study is from an expert perspective describe social relations and social inclusions impact on adolescent's social well-being. In order to answer this, I have formulated three issues; 1. How does the individual's socialization process develop? 2. The significance of social relationships on social well-being? 3. What is social inclusion and social pedagogy in work with adolescents? To discuss these three issues from an expert perspective, I have specified the third issue to; - what expresses today's adolescents about their friendships and social well-being, and how do you work to support these? I used the qualitative research method and made semi-structured interviews with five informants who all work with adolescents. The theoretical framework includes the socialization process, social relationships and social pedagogy. The result shows that the significance of friends is very important during adolescence. Friends are important in the development of one's own identity. To feel accepted in the peer group is also of great importance for adolescents. The result also revealed that loneliness is a problem in today's society and the result shows that social-wellbeing does not exist without social relationships. Individual work, group activities and activation are mentioned as methods to create social inclusion. According to the result is a socially included individual also a social-wellbeing individual.</p>	
Keywords:	adolescent, social relationships, social inclusion, social well-being, social capital
Number of pages:	70
Language:	Swedish
Date of acceptance:	11. 5. 2011

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosionomi AMK
Tunnistenumero:	3042
Tekijä:	Sofia Eklund
Työn nimi:	Ammattilaisten näkemys sosiaalisten suhteiden ja sosiaalisen inklusion merkityksestä nuorten sosiaaliselle hyvinvoinnille
Työn ohjaaja (Arcada):	Mia Gustavson
Toimeksiantaja:	
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämä opinnäytetyö kuvaa nuorten sosiaalisia suhteita ja miten ne vaikuttavat sosiaaliseen hyvinvointiin yläasteen aikana. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata asiantuntijan näkökulmasta sosiaalisia suhteita ja sosiaalisen inklusion merkitystä nuorten sosiaaliselle hyvinvoinnille. Voidakseni vastata tähän olen muotoillut kolme tutkimuskysymystä; 1. Miten yksilön sosiaalistumisprosessi kehittyy? 2. Sosiaalisten suhteiden merkitys sosiaaliselle hyvinvoinnille? 3. Mikä on sosiaalinen inklusio ja sosiaalipedagogiikkaa nuorisotyössä? Keskustellakseni näistä kolmesta kysymyksestä asiantuntijan näkökulmasta, olen täsmentänyt kolmannen tutkimuskysymyksen; - mitä nykypäivän nuoriso ilmaisee heidän ystävyys-suhteistaan ja sosiaalisesta hyvinvoinnistaan, ja miten te työskentelette tukeaksenne näitä? Tutkimusmenetelmäni oli kvalitatiivinen ja tein puolistrukturoidut haastattelut viiden haastateltavan kanssa jotka kaikki työskentelevät nuorten parissa. Teoreettisessa viitekehyksessä käsittelen sosiaalistumisprosessia, sosiaalisia suhteita ja sosiaalipedagogiikkaa. Tulos osoittaa että ystävien merkitys on erittäin tärkeä murrosiässä. Ystävillä on myös tärkeä merkitys identiteetin kehittämisessä. Tuntee itsensä hyväksytyksi vertaisryhmässä on nuorelle myös erittäin tärkeää. Tuloksista ilmeni myös yksinäisyys joka on ongelma nykypäivän yhteiskunnassa ja tulos osoittaa että sosiaalista hyvinvointia ei ole olemassa ilman sosiaalisia suhteita. Yksilöllinen työ, ryhmätoiminta ja aktivointi ovat mainittuja menetelmiä luodakseen sosiaalista inklusiota. Tulosten mukaan sosiaalisesti inkludoitu yksilö on myös sosiaalisesti hyvinvoiva yksilö.</p>	
Avainsanat:	nuoret, sosiaaliset suhteet, sosiaalinen inklusio, sosiaalinen hyvinvointi, sosiaalinen pääoma
Sivumäärä:	70
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	11. 5. 2011

INNEHÅLL

1	INLEDNING	8
1.1	Syfte och frågeställningar	9
1.2	Centrala begrepp	9
1.2.1	<i>Ungdomar</i>	9
1.2.2	<i>Sociala relationer</i>	10
1.2.3	<i>Social inklusion</i>	10
1.2.4	<i>Socialt välmående</i>	10
1.2.5	<i>Socialt kapital</i>	11
1.3	Avgränsning	11
2	TIDIGARE FORSKNING	12
2.1	Sociala Relationer och Mortalitetsrisk: En Meta – Analytisk Överblick	13
2.2	Att tillhöra och exkluderas ifrån gruppen av jämnåriga i skolor: inflytande på ungdomars moraliska val	13
2.3	Ungdomars erfarenheter av nära relationer och tillgång till stöd under högstadietiden..	14
2.4	Signifikansen av ungdomars relationer med betydelsefulla andra och skolmisslyckande	15
2.5	Relationer till jämnåriga som sociala resurser under högstadietiden	16
3	SOCIALISERINGSPROCESSEN	18
3.1	Mångfaldig socialisering	19
3.1.1	<i>Socialisering i ungdomstiden</i>	21
3.2	Skolan som socialiseringsinstitution	21
3.3	Sammanfattning	22
4	SOCIALA RELATIONER	24
4.1	Socialt välmående	25
4.2	Sociala relationers betydelse	27
4.3	Sammanfattning	29
5	SOCIALPEDAGOGIK	30
5.1	Gemenskap och delaktighet	32
5.2	Social inklusion	34
5.3	Sammanfattning	35
6	METOD	37
6.1	Kvalitativ metod	37

6.2	Datainsamlingsmetod.....	38
6.2.1	<i>Semistrukturerad intervju.....</i>	38
6.3	Analysmetod.....	40
6.3.1	<i>Innehållsanalys.....</i>	41
6.4	God vetenskaplig praxis.....	42
6.5	Min egen forskningsprocess.....	44
7	RESULTATREDOVISNING.....	47
7.1	Vänner.....	48
7.2	Grupptillhörighet.....	51
7.3	Socialt välmående.....	55
7.4	Social inklusion.....	57
8	ANALYS.....	59
8.1	Sociala relationer till jämnåriga.....	59
8.2	Ungdomar och grupptillhörighet.....	61
8.3	Socialt välmående och socialt kapital.....	63
8.4	Socialpedagogik och att främja social inklusion.....	65
9	DISKUSSION.....	68
9.1	Reflektering kring metodval och resultat.....	68
9.1.1	<i>Reliabilitet.....</i>	69
9.1.2	<i>Validitet.....</i>	70
9.1.3	<i>Generaliserbarhet.....</i>	70
9.1.4	<i>Etiska aspekter.....</i>	70
9.2	Arbetslivsrelevans.....	71
9.3	Förslag på fortsatt forskning.....	71
	Källor.....	72

BILAGA 1: E-post till informanter

BILAGA 2: Blankett för informerat samtycke

BILAGA 3: Intervjuguide

1 INLEDNING

Eftersom många unga mår dåligt i vårt samhälle och vi har inte kunnat undgå bevisen genom diverse skolskjutningar känns det som ett viktigt ämne som jag vill undersöka vidare i. I båda fallen av skolmassakerna kom det fram att förövarna hade lidit av mobbning och ensamhet. Detta fick mig att börja fundera över hur det egentligen är med dagens ungdom? Hur mår de egentligen? Eftersom frågan hur dagens ungdom mår är ganska så bred har jag valt att avgränsa mitt problemområde till sociala relationer och social inklusions betydelse för välmående i ungdomsåren.

Vänkskapsrelationer och känslan av att tillhöra gruppen är väldigt viktigt för individens utveckling och välmående. Individens sociala kompetens är av stor betydelse när vänkskapsrelationer formas och utvecklas. Det är väldigt viktigt för den unga att känna sig accepterad och respekterad i gruppen. I min undersökning vill jag därför få fram hur dagens professionella ser på de ungas sociala relationer till jämnåriga och deras möjlighet att tillhöra gemenskapen.

Orsaken till att jag valde detta ämne är även att jag själv är intresserad av människans sociala välmående. Varför jag valde att fokusera mig på ungdomar var att denna utvecklingsperiod även är betydelsefull för människans identitetsutveckling, man börjar forma det egna jaget och söka sig själv. Denna utvecklingsprocess kan vara svår för den unga och här har vännerna en stor inverkan på individen. Denna inverkan kan vara både positiv och negativ. Jag anser att det hör till varje människas grundbehov att ha tillgång till sociala relationer och vänkskapsband. Alla behöver vi en vän att dela erfarenheter, lycka, glädje och sorg med.

Jag vill även lyfta fram en riksomfattande skolhälsoundersökning som har gjorts bland ungdomar i högstadiets åttonde och nionde klass, första årets gymnasiestuderande och elever som studerar första året vid en yrkesinriktad utbildning. I undersökningen framkom det att det är många ungdomar som inte har en vän. (Lehto: 2011)

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med mitt examensarbete är att ur ett expertperspektiv beskriva sociala relationer och social inklusions betydelse för ungdomars sociala välmående.

Som en grund för mitt examensarbete ville jag beskriva hur individen utvecklar sin sociala kompetens, eftersom det är en förutsättning för att kunna skapa och utveckla sociala relationer. Min första frågeställning lyder därmed; 1. Hur utvecklas individens socialiseringsprocess? Min studie fokuserar sig kring sociala relationer och socialt välmående, därför har jag som andra frågeställning valt; 2. Betydelsen av sociala relationer för socialt välmående? Det socialpedagogiska arbetet med ungdomar är även en viktig faktor i min undersökning. Min tredje frågeställning är; 3. Vad är social inklusion och socialpedagogik i arbetet med ungdomar? Men för att kunna ur ett expertperspektiv diskutera dessa tre frågeställningar har jag preciserat denna tredje frågeställning till; - vad uttrycker dagens ungdom om sina vänskapsrelationer och sociala välmående, och hur jobbar ni för att stöda dessa?

1.2 Centrala begrepp

I min studie kommer jag att använda mig av vissa begrepp som är centrala med tanke på mitt undersökningsämne. Dessa begrepp är ungdomar, sociala relationer, social inklusion, socialt välmående och socialt kapital.

1.2.1 Ungdomar

Ungdom som begrepp, utvecklades på 1950 – talet enligt finländsk ungdomsforskning. Men begreppet uppkom redan på 1800 – talet i England. (Aaltonen m. fl 2007: 29) Ohlsson & Swärd påpekar dock att det är svårt att klargöra när begreppet ungdom har uppstått eftersom olika forskare har olika syner. Men en sak är iallafall säker och det är att ungdomsbegreppet kan vara svårt att definiera eftersom det har längs med tiden både innehållsmässigt och karaktärsmässigt förändrats. (Ohlsson & Swärd 1994: 10 jfr även Aaltonen m. fl 2007: 30) Synonymer till ungdomsbegreppet kan bl. a vara adolescens och tonår. Med begreppet tonår menar man åldern 13-19 år. Med begreppet adolescens

har man brukat mena den psykiska utvecklingen där den unga passerar barnstadiet till vuxenstadiet. Adolescensen betraktas hålla på i 11-20 årsåldern, ibland även ända upp till 25 år. Ungdom kan definieras som en levnadsfas mellan barndomen och vuxenlivet, denna levnadsfas är gemensam för många olika kulturer. I ungdomen utvecklar man även sin identitet och personlighet. (Ohlsson & Swärd 1994: 10-11)

1.2.2 Sociala relationer

Då när interaktionen mellan människor är återkommande och ömsesidig kan man prata om sociala relationer. De sociala nätverk som bildas av positiva sociala relationer stöder människans psykiska välmående under hela livstiden. Vi behöver alla nära relationer för att kunna uppfylla våra emotionella och sociala behov. (Laine 2005: 140-141) De sociala relationerna har en inverkan på många saker i våra vardagsliv t. ex hur vi mår, vår kunskap eller vem vi väljer att gifta oss med. Våra relationer inverkar på val, tankar, handlingar och känslor. Vi påverkas inte heller bara av sådana som vi känner, utan vi kan även påverkas av våra vänners relationer. (Christakis & Fowler 2010: 21)

1.2.3 Social inklusion

Begreppet inklusion innebär att man involverar och medräknar någon i en helhet. Social inklusion innebär att man försöker jobba emot sådant som inverkar exkluderande på individen och att man kan bemöta de som redan är exkluderade genom att försöka hjälpa dem till att bli inkluderade i samhället igen. Huvudpunkten i social inklusion är att undvika utanförskap i de vardagliga sociala sammanhang som individen lever i. (Madsen 2006: 172, 179, 181) Ett inkluderande samhälle är ett samhälle som både politiker, medborgare och professionella har som gemensamt mål. Inklusion innehåller tanken om en moralisk värdering som är ett jämlikt mål för alla, där mångfald är en gemensam tillgång. (Langager 2010: 33-34)

1.2.4 Socialt välmående

Begreppet välmående anses bestå av människans sociala, fysiska och psykiska helhet. För att individen skall uppleva välmående, krävs det hela livstiden igenom ett deltagande i samhället samt upprätthållande av sociala relationer. (Lappalainen m. fl 2008: 8)

Socialt välmående kan man mäta i upplevd lycka som skapas av människans sociala relationer och Saari räknar upp tre grundfaktorer som är viktiga för socialt välmående; status, acceptans och lojalitet. (Saari 2010: 9-10, 44) Nära människorelationer poängteras som en viktig delfaktor i människans välmående (Ojanen 2009: 20.) Människans sociala välmående påverkas av flera olika faktorer. Socialt kapital är en av dessa. (Ruuskanen 2002: 5)

1.2.5 Socialt kapital

Socialt kapital innebär den sociala omgivningen, såsom sociala relationer och sociala nätverk, tillit och normer som främjar social interaktion bland individer. (Ruuskanen 2002: 5 jfr även Ojanen 2009: 114) En människa med stort socialt kapital är insatt i den egna kulturen och kan utnyttja dess möjligheter. Pålitlighet till andra människor är en betydelsefull faktor för det sociala kapitalet. (Ojanen 2009: 114) Ett barn lär sig att handskas med det sociala kapitalet av sina föräldrar och det sociala grundkapitalet överförs bara om förhållandet mellan barnen och föräldrarna är starkt. Det sociala grundkapitalet, som är basen för att ett barn skall utveckla det egna sociala kapitalet, är ett arv från barnets uppväxtförhållanden. Grundkapitalet finns i relationer i barnets omgivning. (Pulkkinen 2002: 39, 44)

1.3 Avgränsning

I min studie har jag valt att fokusera mig på ungdomar i högstadieåldern. Detta för att jag anser att högstadietiden är av betydelse för de ungas psykiska utveckling och i denna levnadsfas är vännerna även av stor betydelse. Jag har valt att intervjua fem stycken personer som jobbar med ungdomar. Två stycken uppsökande ungdomsarbetare, en ansvarig familjehandledare samt en projektledare och ungdomsproducent på De Ungas Akademi.

2 TIDIGARE FORSKNING

Jag har valt att presentera fem stycken forskningar som jag anser att är relevanta för mitt examensarbete. Dessa forskningar är på engelska och finska. Den första forskningen, *Social Relationships and Mortality Risk: A Meta – Analytic Review*, kom jag över av en slump när jag surfade på nätet. Forskningen är relevant för mitt arbete eftersom den påpekar sociala relationers betydelse för hälsa och välmående. Den andra forskningen, *Belonging to and exclusion from the peer group in schools: influences on adolescents' moral choices*, anser jag att vara den relevantaste ifrån Academic Search Elite. Forskningen behandlar social exklusion, vilket jag anser att vara relevant för denna studie. Som sökord använde jag social inclusion, importance, teenagers. *Nuorten kokemukset lähisuhteista ja saamastaan tuesta yläastevuosien aikana*, som är min tredje forskning har jag valt ut ifrån databasen Arto med sökorden sosiaalinen verkosto. Det som är relevant för mitt arbete i denna forskning är det sociala stödet som behandlas i forskningen. Den fjärde forskningen valdes ifrån databasen ERIC (Free version) med sökorden importance of social relations, teenagers. Forskningen heter, *The significance of adolescents' relationships with significant others and school failure*. Denna forskning behandlar även socialt stöd, vilket är relevant med tanke på mitt arbete. Den femte och sista forskningen, *Ikätoverisuhteet sosiaalisina resursseina yläkouluiässä*, är en relevant forskning för min studie. Forskningen är ifrån Nuorisotiedon kirjasto och med sökordet sosiaalinen. Forskningen behandlar sociala relationer och sociala resurser.

Jag har använt mig av olika databaser och dessa forskningar har jag valt ut för att jag anser att de passar specifikt för mitt arbete. Mina forskningar är gjorda på både nationell och internationell nivå, vilket har gjort att jag har kunnat spegla och jämföra de finländska forskningarna med de utländska forskningarna. I forskningarna har man även använt sig av olika forskningsmetoder, men dock har jag ändå kunnat se likheter i resultaten.

2.1 Sociala Relationer och Mortalitetsrisk: En Meta – Analytisk Överblick

Denna undersökning har framställts av Julianne Holt-Lunstad, Timothy B. Smith, och J. Bradley Layton i PLoS Medicine: 7/2010. Undersökningen är en Meta – analytisk överblick på 148 studier (308 849 deltagare). I artikeln har man undersökt sambandet mellan sociala relationer och dödlighet. Enligt denna artikel finns det två huvudsakliga teoretiska modeller för hur sociala relationer påverkar hälsan. Man har konstaterat att sociala relationer kan bli ihopkopplade med faktorer som skyddar hälsan, såsom kognitiva, emotionella, beteende och biologiska faktorer som inte uttryckligen är avsedda som hjälp eller stöd. T. ex kan sociala relationer direkt stödja eller indirekt fungera som modell för sunt beteende, alltså att tillhöra ett socialt nätverk är förknippat med sociala normer vilket är relevant för hälsan. Att tillhöra ett socialt nätverk ger dessutom individen meningsfulla roller, vilket stärker självförtroendet samt meningen med livet (Holt-Lunstad m. fl 2010: 1-2).

I studien kom man fram till att människor som har tillräckliga sociala relationer har 50 % större chans att överleva än de som har otillräckliga eller bristfälliga sociala relationer. Omfattningen av denna effekt går att jämföras med när man slutar att röka och den överskrider många välkända riskfaktorer för dödlighet, t. ex fetma eller fysisk inaktivitet. Det behövs dock vidare forskning för att fastställa hur sociala relationer kan användas för att minska risken för dödlighet. (Holt-Lunstad m. fl 2010: 14, 20).

2.2 Att tillhöra och exkluderas ifrån gruppen av jämnåriga i skolor: inflytande på ungdomars moraliska val

Undersökningen har publicerats i Journal of Moral Education: 2/2008, forskarna är Luba Falk Feigenberg, Melissa Steel King, Dennis J. Barr och Robert L. Selman. I undersökningen har man använt sig av case material om social exklusion. I artikeln undersöker man vad ungdomar anser om valet att se på, förena sig med gängningsmännen eller att försvara offret som utsätts för social exklusion. I artikeln definieras social exklusion som en fysisk, verbal eller psykologisk handling som är avsedd att skapa rädsla, plåga eller pina för offret. Social exklusion under barndomen och ungdomstiden förekommer i

ett sammanhang av ojämnt maktförhållande, där ett mera maktfullt barn, eller grupp av barn förtrycker sig på de mindre maktfulla. Social exklusion i ungdomen innehåller ofta utfrysning, mobbning och trakasseri. (Feigenberg m. fl 2008: 165-166)

Könet har visat sig vara en viktig påverkare av social exklusion. Enligt artikeln så har pojkar lättare att gå med på förövarnas sida medan flickorna ställer sig på offrets sida. Men undersökningar om handlingar för att skada den andras självförtroende eller sociala status, säger att flickor oftare är förövare av denna typ av handlingar (Feigenberg m. fl 2008: 167-168).

I undersökningen ville man få reda på vilka strategier de unga rekommenderar för att förhandla i en exklusionssituation samt motiveringen för deras strategi. Resultaten visar t. ex att uppmärksamheten till regler och sociala normer spelade en stor roll till ungdomarnas val att spela passiva eller förövare. För ungdomar som använde traditionella motiveringar i sina svar, var det mera sannolikt att de höll sig utanför än att delta i exklusionen. Medan ickedeltagande i en exklusionssituation är ett mera socialt och moraliskt acceptabelt val, visar resultaten även det att regler inte påverkade ungdomarna att välja en rakryggad strategi istället för en passiv. Resultaten visade även att ungdomar som upplever deras sociala miljö som delaktig och är öppna för förändringar, är mer benägna att gå emellan när de är vittnen för exklusion. (Feigenberg m. fl 2008: 178)

2.3 Ungdomars erfarenheter av nära relationer och tillgång till stöd under högstadietiden

Tuula Kauppinen, Aija Koivu och Aulikki Nissinen är forskarna i denna undersökning som publicerats i Nuorisotutkimus: 3/2004. Undersökningen förverkligades med hjälp av en enkät där man kartlade ungdomarnas sociala nätverk, sociala stöd samt föräldrastödets tillräcklighet. Undersökningen utfördes på samma ungdomar, när de gick på 7:an och 9:an, för man ville undersöka skillnader och förändringar mellan ålder och kön. I artikeln definieras socialt stöd som växelverkan mellan människor, där de bl. a. ger och får mentalt-, emotionellt-, kunskaps-, samt materiellt stöd. Genom det sociala stödet, upplever sig individen att höra till ett socialt nätverk där man känner sig uppskattad och älskad (Kauppinen m. fl. 2004: 20-21).

I resultaten kom det fram att flickorna hade, både på sjunde och nionde klassen, ett större antal nära människorelationer än pojkarna. Till de närmaste människorelationer hade ungdomarna oftast nämnt föräldrarna, syskon och vänner. Flickorna nämnde oftare än pojkarna sina vänner som de närmaste, 44 % av sjundeklassens flickor ansåg att vänner var de närmaste medan 61 % ansåg detta på nionde klass. För pojkarna var motsvarande siffror 15 % och 21 %. På sjuan ansåg 81 % av flickorna och 19 % av pojkarna att de får emotionellt stöd av sina vänner. På nian var motsvarande siffror 93 % och 47 %. På sjuan var det även 7 % av pojkarna som ansåg att de hade helt blivit utan emotionellt stöd medan ingen av flickorna ansåg detta. På nian var siffrorna 10 % för pojkarna och 2 % för flickorna. (Kauppinen m. fl. 2004: 24-26)

I denna undersökning hade vännerna en större betydelse för flickor än för pojkar både på sjuan och nian. För pojkarna steg dock vännernas betydelse under hela högstadietiden bl. a. i tillgången till emotionellt stöd av vänner. (Kauppinen m. fl. 2004: 29)

2.4 Signifikansen av ungdomars relationer med betydelsefulla andra och skolmisslyckande

Denna artikel undersöker betydelsen av socialt stöd från människor som är betydelsefulla för ungdomar, i artikeln fokuserade man sig på föräldrar, vänner och lärare. Studien är sammanställd av Ewa Domagala – Zysk och har publicerats i *School Psychology International* 2/2006. Det som man huvudsakligen fokuserade sig på i studien var att hitta ett samband mellan kvaliteten på ungdomarnas förhållanden till betydelsefulla andra och deras skolframgång eller misslyckande, genom att mäta deras vitsord i medeltal. I studien deltog 200 elever och medeltalet på deras ålder var 14. Det huvudsakliga antagandet i studien var att elever som upplever misslyckande i skolan skiljer sig från de som upplever framgång, i kvaliteten på förhållanden med betydelsefulla andra. (Domagala-Zysk 2006: 232)

I undersökningen skulle ungdomarna nämna människor som är betydelsefulla för dem och resultaten visar att flickor valde oftare än pojkar sina vänner som viktiga för dem. Elever som upplevde misslyckande i skolan valde även mera sällan vänner som betydelsefulla andra. Även före kvaliteten av stödet analyserades kunde man konstatera att ele-

ver som upplever misslyckande i skolan nominerade mindre betydelsefulla andra än elever som var framgångsrika i skolan (Domagala-Zysk 2006: 236).

2.5 Relationer till jämnåriga som sociala resurser under högstadietiden

Denna undersökning har publicerats i Nuorisotutkimus 3/2010 av Riikka Korkiamäki & Noora Ellonen. I undersökningen ville man ta reda på hur de ungas relationer skiljer sig från varandra gällande hur ofta man träffas samt antalet vänner. Man ville även undersöka om vänskapsrelationernas struktur har ett samband mellan upplevda sociala resurser. I denna studie definieras sociala resurser som upplevelsen av delaktighet och socialt stöd. I undersökningen användes ett riksomfattande frågematerial som samlats av niondeklassister år 2004. Det har forskats i ungdomars kamratgrupper i många olika undersökningar. Vänskapsförhållanden har bl. a. konstaterats vara en slags utvecklingskontext, där den ungas sociala status inom gruppen är i avgörande position. Tidigare forskning påpekar även att de unga är medlemmar av många och varierande sociala nätverk. (Korkiamäki & Ellonen 2010: 18)

I resultaten av undersökningen framkom det fyra olika former av sociala relationer. Sällskapande ungdomar, idrottande ungdomar, de som umgicks med sina skolkamrater samt de som bara hade en vän. Jag tänkte inte gå dess vidare in på resultaten av dessa relationer utan tänkte fokusera mig på resultaten av de sociala resurserna dvs. socialt stöd och delaktighet.

I resultaten framkom det att ungdomarna fick relativt ofta stöd från de jämnåriga. Ungdomarna upplevde bl. a. det emotionella stödet som mest betydelsefullt av en nära vän. Det sociala stödet visade sig vara starkast i gruppen för de som sällskapade, både pojkar och flickor i denna grupp upplevde stöd från en nära vän oftare än i de andra grupperna. Även de pojkar som idrottade upplevde att de fick stöd oftare än de som umgicks med sina skolkamrater och de som bara hade en vän. För de idrottande flickorna var skillnaderna inte så här tydliga. I gruppen som umgicks med sina skolkamrater visade det sig att det sociala stödet (av skolkamraterna och en nära vän) nästan alltid eller alltid var lågt, speciellt för pojkarnas del. De ungdomar som bara hade en vän upplevde tillgången till socialt stöd av skolkamrater och en nära vän märkbart mindre i jämförelse med de

andra grupperna. Detta resultat gällde för både flickor och pojkar. (Korkiamäki & Ellonen 2010: 26-27)

Upplevelsen av delaktighet visade sig vara minst för gruppen som bara hade en vän. I alla grupper upplevde dock flickorna en större delaktighet till sina skolkamrater. Upplevelsen av socialt stöd och delaktighet var tydligt kopplade till hurdana vänskapsrelationer den unga lever i. Gruppen av de sällskapande var den som upplevde det största stödet och delaktigheten. Resultaten visade att betydelsen av en nära vän var speciell, de som inte fick uppleva en nära vän upplevde lättare än andra utanförskap. I denna undersökning var det pojkar som hörde till gruppen med en vän som var minst delaktiga. (Korkiamäki & Ellonen 2010: 28-30)

3 SOCIALISERINGSPROCESSEN

Socialiseringsprocessen är en process som ingen människa kan undvika. Vi blir alla socialiserade men processen för hur individen blir socialiserad ser olika ut, eftersom människor är individuella. (Madsen 2001: 96) Den sociala utvecklingen ses som en process under hela livstiden, som får sin början under spädbarnstiden och håller på ända in i ålderdomen (Laine 2005: 125.)

Keltikangas – Järvinen påpekar att det finns en skillnad mellan ”att vara social” och ”social kompetens”. Att vara social är en medfödd egenskap medan social kompetens skall inläras, den är inte medfödd. Att vara social innebär hur intresserad man är av andra människors sällskap samt viljan att umgås med andra, medan social kompetens är förmågan att hantera sociala situationer och uttrycka sig i andras sällskap. (Keltikangas – Järvinen 2010: 17) Salmivalli säger även att den sociala kompetensen är inlärd. Ett socialt kompetent uppförande är effektivt, och till situationen passande verbal eller icke-verbal handling. (Salmivalli 2005: 79)

Den franska sociologen Emile Durkheim (1858 – 1917) anses vara socialiseringsteoriernas fader. Enligt Durkheim är socialisering en händelse där individen blir en av samhället med hjälp av utomstående sociala faktorer. Utgångspunkten är att samhället är bestående och människorna förändras. Det bör alltså finnas funktionssätt som garanterar samhällets existens fastän individerna förändras. Socialiseringsprocessen anses vara ett funktionssätt som uppehåller samhället utan människans avsiktliga påverkan. (Nivala 2006: 105)

Man skulle kunna säga att socialiseringen är en process där man lär sig att ”se sig själv med andras ögon”. För att ett barn skall kunna socialiseras är det viktigt för barnet att ha en modell som hon kan identifiera sig med genom att ta efter attityder, beteenden o. s. v. Kulturen har alltså en stor inverkan på ett barns socialisation vilket socialt beteende som är godtagbart. Barndomstidens relationer har en inverkan på individens sätt att kunna samspela med andra människor och hur man ser på sin sociala värld. I ungdomsåren är dessa faktorer av stor betydelse eftersom man står inför nya utmaningar angående det

sociala beteendet såsom att bli mera självständig, parrelationer och dylikt. (Aaltonen m. fl. 2007: 85)

Madsen skriver i boken *Socialpedagogik* att socialiseringsprocessen och produktionsprocessen är två huvudsakliga processer som håller vårt samhälle levande. Produktionsprocessen innebär att individen får sina grundläggande behov tillfredsställda genom råvaror producerade av naturen. Socialiseringsprocessen handlar om den mänskliga naturen, människans psykiska förmågor utvecklas för att kunna anpassas i ett samhälle. Man blir alltså en deltagare av samhället genom att lära sig seder, värden och livssätt som är gemensamma för ett visst samhälle. (Madsen 2001: 96) Enligt Nivala lär sig människan omedvetet samhällets värderingar, normer och tankesätt (Nivala 2006: 105.) Individen känner då en slags gemenskap med samhället och Madsen menar att socialisering är ”samhälleliggörande” (Madsen 2001: 96.)

3.1 Mångfaldig socialisering

Madsen presenterar olika teorier om socialiseringsprocessen. Enligt Herman Giesecke som är tysk pedagogikprofessor så är socialiseringsprocessen full av konflikter. Normerna som individen skall socialiseras till kännetecknas inte av klarhet och kan även stå i motsats till varandra. (Madsen 2001: 97) Detta har sin grund i att socialiseringsprocessen påverkas av olika faktorer såsom familj, skola, medier, vänner, hobbyn m.fl. (Madsen 2001: 97 jfr även Aaltonen m. fl. 2007: 101) Dessa faktorer kallas även för den sociala kontexten (jfr Laine 2005: 125) I dagens läge har dessa olika faktorer sina egna normer och värderingar. Inom familjen socialiseras barnet till normer som grundar sig på samspel och känslor mellan individer samt hur behov bör tillfredsställas. Viktigt är att anknytningsrelationen mellan barnet och föräldrarna är ett tryggt, älskande och starkt förhållande, vilket är en grundförutsättning för utvecklingen av en positiv social kompetens. (Madsen 2001: 97 & Laine 2005: 125) Inom dagvården får barnet bekanta sig med andra normer där hon får lära sig att fungera i grupp samt konkurrera om uppmärksamhet och behovstillfredsställelse. När barnet kommer till skolåldern gäller det att igen klara av att framföra sig själv samt klara av att kontrollera känslor och beteende. Att klara av olika roller blir ett grundläggande kunnande för barnet. Även jämnåriga och

vänner har sina egna normer som skiljer sig från föräldrarnas när det gäller sociala relationer. (Madsen 2001: 97-98)

Eftersom socialiseringsprocessen är fylld av varierande faktorer som påverkar socialiseringen blir det upp till den enskilda individen att själv ansvara för sin individuella socialisering. Madsen påpekar att även om föräldrarna har ett juridiskt ansvar över barnet, kan de inte påverka barnets medvetenhet. Enligt Erling Lars Dale så är skillnaden mellan socialisering och uppfostran den att socialiseringen är en oplanerad interaktion mellan faktorer som påverkar individens handlande och medvetenhet. Uppfostran är en planerad process där man för vidare kunskap samt kultur från generation till generation. (Madsen 2001: 98) Nivala tar även upp i boken *Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa*, olika faktorer som påverkar socialiseringen såsom familj och skola. Hon definierar uppfostran som en medveten orientering i socialiseringsprocessen, där man anpassar nya generationer till sociala, moraliska, politiska samt kulturella traditioner. (Nivala 2006: 105)

Dagens socialiseringsvillkor kännetecknas av, som redan tidigare har nämnts, en värld av konflikter, vilket är viktigt att kunna anpassa sig till och leva med. Men socialiseringsprocessen kan även leda till utstötning eftersom det i dagens läge finns fler och fler krav från samhället och krav på kompetenser som bör behärskas. Madsen räknar upp en lista på de kompetenser som anses vara viktiga för socialiseringsprocessen; förmågan till förändring, rollbyte, förmågan till inlevelse, förmågan att kunna fundera över värderingar, förmågan att kunna ta initiativ, förmågan till helhetstänkande, självkontroll samt handlingsförmåga. Dessutom räknas även förmågan till problemlösning, social anpassning samt att kunna sätta sig in i en annan individs situation till dessa kompetenser. För att kunna uppnå dessa kompetenser beror även på om socialiseringsprocessen integrerar till en social gemenskap där individen har möjlighet att undersöka och testa sig själv. Om inte en integration sker så är socialpedagogiska metoder och spelar en extra roll som socialiseringsfaktor. De socialpedagogiska metodernas mål är att öka individens livskompetens. Detta mål är ingenting nytt för socialpedagogiken eftersom den kännetecknas av samhällets godkännande av beteende och normer och vad som anses vara oacceptabelt. (Madsen 2001: 103-104)

3.1.1 Socialisering i ungdomstiden

Laine beskriver hur den sociala kompetensen utvecklas i de tidiga ungdomsåren samt under ungdomstiden. I de tidiga ungdomsåren sker kommunikationen främst med vännerna. Vänskapsbanden börjar tävla med föräldrarna om socialt stöd och närhet. Ömsesidigheten är speciellt viktig för flickorna, att kunna dela hemligheter och känslor är ett tecken på ömsesidighet. Nya aspekter som kommer fram under de tidiga ungdomsåren är bl. a. självreflektion, att kunna se saker ur olika synvinklar samt känsloreaktioner. Generellt under ungdomstiden börjar ungdomarna använda vännerna för att jämföra och värdera andras sociala uppförande. Förändringar sker i det sociala livet, den sociala medvetenheten samt socialt samspråk växer. Dessutom kommer vännernas acceptans att ha en viktig betydelse för individen under ungdomstiden. (Laine 2005: 128)

Aaltonen m. fl. & Keltikangas – Järvinen tar även upp vängruppens betydelse under ungdomstiden. Aaltonen m. fl. menar att när man socialiseras till en grupp innebär det att man accepterar normer, attityder och värderingar som tillhör gruppen. För de unga är det väldigt viktigt att kunna känna sig accepterad och många känner press från kamratgruppen. (Aaltonen m. fl. 2007: 87) Keltikangas – Järvinen menar att det finns en speciellt stor risk för ett barns utveckling om det hamnar utanför kamratgruppen i ungdomstiden. Hon diskuterar även skillnaden mellan social status och social popularitet. Social status innebär position medan social popularitet innebär antal vänner. Den sociala statusen anses vara viktigare för individen under ungdomstiden, en högre status har en större betydelse för individens utveckling än antalet vänner. (Keltikangas – Järvinen 2010: 193)

3.2 Skolan som socialiseringsinstitution

Traditionsenligt har skolan ansetts vara en institution som upprätthåller ordningen i samhället samt integrerar alla individer i samhället oberoende av deras olikheter. I dagens samhälle ifrågasätts dessa påståenden om skolan som förbereder, anpassar samt ger handlingsförmågor åt individen för att kunna möta samhället. Dagens värld har förändrats, blivit svårare samt oförutsägbar. Skolan måste ge färdigheter för att kunna möta olika slags människor, valmöjligheter samt förmågan att bygga upp det egna livet. Spe-

ciellt i identitetsbildningen och uppbyggnaden av världsbilden har skolan tappat sin betydelse. Hobbyer, kamratkretsen samt media har börjat spela en större roll för dessa två faktorer. Genom jämnåriga får de unga information som de kanske inte diskuterar i vuxnas sällskap, och kamratgruppen bildar även en betydelsefull uppväxtmiljö samt fungerar som informationskälla för frågor på vägen in till vuxenlivet. (Nivala 2006: 105, 114-115)

Barns och ungas uppväxtvillkor är i dagens samhälle i många fall otrygga och instabila. Socialpedagogikens roll är att producera resurser, som främjar barn och ungas allmänna uppväxtvillkor. De ungas livssituation och den sociala bakgrunden tas i beaktande i inlärningsprocessen och undervisningen, vilket betyder att man har börjat se på socialpedagogiken från en ny synvinkel inom skolpedagogiken. Man vill ha en helhetsbild av individen och dess livssituation. (Rautiainen 2005: 21)

Många nordiska socialpedagoger anser att socialpedagogiken i skolmiljön är en verksamhet som stöder det förebyggande arbetet mot utslagning. Det är en slags fortsättning och komplement till socialiseringsprocessen, ett konstruktivt arbete. Leo Nyqvist, som är expert inom socialpedagogik, anser att socialpedagogiken bör få en plats inom det Finländska skolsystemet. Socialpedagogiken inriktar sig på att integrera individer till samhället samt stärka deras sociala färdigheter. Nyqvist anser även att skolan är en viktig faktor för socialiseringen. (Rautiainen 2005: 21 - 22)

3.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan man säga att det är viktigt för ett barn att ha en modell för sin socialisering där man lär sig samspel och att se den sociala världen, med tanke på nya utmaningar som uppkommer under ungdomstiden. Socialiseringsprocessen påverkas bl. a av familj, skola, vänner och medier. Eftersom samhället är fullt av krav på kompetenser såsom rollbyte, förändring, initiativtagande, handlingskompetens, social anpassning m. fl kan socialiseringsprocessen även leda till utstötning om individen inte klarar av att behärska olika kompetenser. Socialiseringen i ungdomsåren handlar mycket om kommunikation med vänner och vänskapsbanden börjar spela en viktigare roll. Man jämför och värderar andras sociala uppförande och det sker förändringar i de ungas sociala liv.

Vängruppen är väldigt viktig som uppväxtmiljö och informationskälla och känslan av att känna sig accepterad är av stor betydelse för att inte bli lämnad utanför någon grupp. (Aaltonen 2007, Madsen 2001, Laine 2005 & Nivala 2006)

4 SOCIALA RELATIONER

I och med att man förändras när man utvecklas påverkas också de sociala relationerna till familjen och vänner. Under ungdomsåren får relationen till kompisar en allt större betydelse. Individens personlighet påverkas av jämnåriga medan föräldrarnas roll mera är att lära barnet hur man borde uppföra sig. Kamratrelationer kan betyda mycket för individens utveckling men kan även innebära både positiva och negativa upplevelser. Ofta går ungdomar och funderar på frågor såsom; vad anser mina kompisar om mig? hur skall man uppföra sig mot andra? (Erling & Hwang 2001: 21, 23,26)

Enligt många sociala teorier är människan en social eller politisk individ som inte kan finnas till utanför samhället. Vårt språk bildar en ledande faktor i våra liv. Utan vårt språk som till naturen är socialt, är all mental verksamhet omöjlig. Detta innebär att människan blir en fullständig individ genom att lära sig språket, en social varelse. (Udehn 2007: 49)

De sociala relationerna har en inverkan på många saker i våra vardagsliv t. ex hur vi mår, vår kunskap eller vem vi väljer att gifta oss med. Våra relationer inverkar på val, tankar, handlingar och känslor. Vi påverkas inte heller bara av sådana som vi känner, utan vi kan även påverkas av våra vänners relationer. (Christakis & Fowler 2010: 21) Enligt Saari så upplever människan ensamhet olika. Någon kan känna sig ensam oberoende hur många nära vänner han har samt hur nära förhållanden är. En annan kan uppleva ett stort socialt nätverk fastän det i verkligheten är ganska litet. (Saari 2010: 125-126)

Berglund tar upp i sin bok, *Social pedagogik, I goda möten skapas goda skäl*, Shibutani begrepp social värld. Enligt Shibutani skiljer våra sociala världar ifrån varandras genom språk, normer, värderingar o. s. v. Kärnan i en social värld är att man upplever en känsla av hemhörighet. Man tycker att man duger, anser att man har en social identitet och känner sig trygg i rutiner som skapats. En social värld kan bildas genom t. ex kamratgruppen eller parrelationen där man upplever en viss likhet med de andra. (Berglund 2000: 30) Eriksson & Markström tar även upp att gruppen har stor betydelse för individens välmående och påpekar att det är vanligare att ensamma människor lider av ohälsa.

Vårt sociala nätverk hjälper oss att hantera problem och vi utvecklar värderingar, tillvägagångssätt i olika situationer samt vår moral. (Eriksson & Markström 2000: 102)

I dagens samhälle har sociala relationer samt saknaden av dem blivit en riskfaktor för barn och unga. Speciellt de som har små möjligheter till en balanserad uppväxt samt stöd hemifrån är i riskzonen, t. ex barn och unga till missbrukare och psykiskt sjuka. Då när föräldraskapet är bristfälligt är vuxna relationer utanför familjen ett stort stöd för barn och ungas uppväxt. (Lämsä 2009: 28, 31)

4.1 Socialt välmående

Människans sociala välmående påverkas av flera olika faktorer. Socialt kapital är en av dessa. Socialt kapital innebär den sociala omgivningen, såsom sociala relationer och sociala nätverk, tillit och normer som främjar social interaktion bland individer. (Ruuskanen 2002: 5 jfr även Ojanen 2009: 114) En människa med stort socialt kapital är insatt i den egna kulturen och kan utnyttja dess möjligheter. Pålitlighet till andra människor är en betydelsefull faktor för det sociala kapitalet. (Ojanen 2009: 114) Ett barn lär sig att handskas med det sociala kapitalet av sina föräldrar och det sociala grundkapitalet överförs bara om förhållandet mellan barnen och föräldrarna är starkt. Det sociala kapitalet påverkas även av andra faktorer såsom föräldrarnas relationer utanför familjen. De sociala nätverkens värden påverkar hur viktiga de anses vara som sociala kapital. Det sociala grundkapitalet, som är basen för att ett barn skall utveckla det egna sociala kapitalet, är ett arv från barnets uppväxtförhållanden. Grundkapitalet finns i relationer i barnets omgivning och det kan indelas i tre viktiga faktorer för barnets uppväxt; värderingar och normer, samhällets stöd och pålitlighet. Eftersom det finns stora skillnader i barns uppväxtmiljöer betyder det också att det finns stora skillnader i barns sociala grundkapital, vilket gör att möjligheter till att bygga egna sociala nätverk, pålitliga förhållanden och forma den egna värdegrunden kan vara svårare för dessa. (Pulkkinen 2002: 39, 41, 44, 46)

Den grekiska filosofen Aristoteles (384 f.Kr. – 322 f.Kr.) studerade redan på sin tid vänskapsförhållandens betydelse för ett lyckligt liv. Aristoteles definition på lycka var dock lite annorlunda än dagens lycklighetsundersökningar som definierar lycka som upplevt

välmående. Aristoteles poängterade ändå många av de faktorer som även nyare forskning har bekräftat. En av dessa faktorer är vänskapen. Vänner fungerar som en god egenskap, en dygd, som ingen skulle vilja leva utan. Aristoteles ansåg att det är ett nöje om människor fungerar tillsammans, ett nöje bör även en lycklig människas handlingar vara. (Saari 2010: 39-40)

Vänskap är ett begrepp som kan vara svårt att precisera och begränsa. Vänner kan vara sådana som står en mycket nära men även sådana som man har träffat bara ett antal gånger tillsammans med andra kompisar. Vänskap kan definieras på många olika sätt beroende på vem man frågar. Ahrne & Sundberg har i boken *Social interaktion – förutsättningar och former* definierat vänskap ganska brett; vänskap är en relation mellan individer som känner till varandra och som träffas och umgås med varandra när de har tid. Vänskap är dock ändå något som inte är organiserat. Ofta brukar man koppla vänskap med andra begrepp såsom självständighet, frivillighet, spontanitet, känslor, jämlikhet och likhet. Vänskap brukar framställas som ett krav-, regel- och förväntningsfritt förhållande. (Ahrne & Sundberg 2007: 130, 129, 139) Aaltonen m. fl påpekar dock i boken *Ungdomstiden* att en kamrat inte är lika nära som en vän. En kamrat känner man inte lika bra som en vän, men oftast har man nog ändå en vänskaplig inställning till dem. Men gränsen för att kunna skilja på en kamrat och vän är ändå obestämd. (Aaltonen m. fl: 2007: 91)

Saari räknar upp tre grundfaktorer som är viktiga för socialt välmående; status, acceptans och lojalitet. Dessa tre grundfaktorer värde varierar dock ur den ensammes synvinkel. Status är t. ex viktigare då när det sociala välmående grundar sig på en viss jämförelse av position medan social acceptans har en betydligt större inverkan. Lojaliteten har ändå den största betydelsen för en ensam människa. Lojaliteten förknippas med sociala band, empati och emotionellt stöd. (Saari 2010: 44)

4.2 Sociala relationers betydelse

Vänskapsförhållanden skall enligt Salmivalli ha många olika uppgifter. De skall fungera som stöd i utvecklandet av den sociala kompetensen samt ge ett emotionellt stöd och närhet. Råd och hjälp är även uppgifter som hör till ett vänskapsförhållande. Förutom dessa så skall det förstås även finnas rum för att ha roligt tillsammans. Vänskapsband kan ses som emotionella och kognitiva resurser. Vänskapsbanden fungerar även som informationskällor om andra människor, världen och det egna jaget. Dessa alla olika uppgifter förbereder den unga för nära förhållanden i framtiden samt hur man bör fungera i samhället. (Salmivalli 2005: 36, 38 jfr även Aaltonen m. fl 2007: 91) Vänskapsförhållanden har en stor betydelse för identitetsutvecklingen. Identitetens utveckling gynnas av att vännerna har samma intressen, tankesätt och värderingar. Aaltonen m. fl betonar även betydelsen av närhet och emotionellt stöd i vänskapsrelationerna under adolescensen. (Aaltonen m. fl 2007: 93)

Betydelsen av vänskapsrelationer varierar i olika åldrar. I ungdomsåldern kommer som sagt betydelsen av närhet, att kunna dela hemligheter, utforskande av det egna jaget tillsammans med vänner och känslor att spela en större roll. Det finns också vissa skillnader mellan pojkar och flickor när betydelsen av vänskapsrelationer diskuteras. Det har t. ex konstaterats att flickor upplever mera närhet i sina vänskapsrelationer än pojkar. Flickor är också mera beroende av sina vänskapsförhållanden än pojkar. Det har även konstaterats att barn som har ömsesidiga vänskapsrelationer integrerar sig lättare i nya grupper, är mera samarbetsvilliga, självsäkra, mindre aggressiva samt osjälviska. (Salmivalli 2005: 37)

Att tillhöra en grupp är en väldigt viktig fas under ungdomstiden. Det är viktigt för unga att bli accepterade av kamratgruppen. (Aaltonen m. fl 2007: 93) Orsaken till att varför vi samlas i grupper och håller oss till en grupp kan klargöras utgående från två olika synvinklar. Det funktionella perspektivet innebär att vi har alla fysiska och psykiska behov såsom att vi kan uppleva känslan av att tillhöra en grupp samt även att vi har känslan av att kunna kontrollera saker. Vi har även behov av att kunna uppleva social förståelse och betydelsefulla relationer. En annan synvinkel är interpersonell attraktion, ett socialt utbyte som innebär att individen vill ha något i gengäld av andra personer såsom att bli

uppskattad, lära sig nya saker eller bara att få känna att man tillhör en gemenskap (Eriksson & Markström 2000: 101-102). Genom kategorisering klassificerar de unga sina vardagliga kamratrelationer. Genom klassificeringarna uppfattar den unga även sin egen plats i relationerna och till vilken grupp man tillhör, det är lättare att fundera över var den egna platsen är p. g. a. kategorierna. (Korkiamäki: 2009: 97) Desto äldre ungdomarna blir är det inte ovanligt med kamratgrupper med både pojkar och flickor. När man talar om kamratgrupper kommer även ofta gruppsyck på tal. Gruppsycket kan ses som ett yttre tryck, men mest handlar det nog om viljan att vara som de andra och vara delaktig i den egna gruppen. Att känna sig utanför gruppen är svårt och plågsamt i tonåren och alla upplever det någon gång men för somliga är det vardag. Forskare har konstaterat att ungdomars sociala förmågor är avgörande för hur man tas emot av gruppen. (Erling & Hwang 2001: 28-29) Att inte ha en vän kan vara väldigt påfrestande för den egna självkänslan och den sociala kompetensen. Däremot skall vänskapsrelationerna främja känslan av gemenskap, lojalitet, acceptans och sammanhållning. (Aaltonen m. fl 2007: 93)

Ungdomar försöker visa genom olika attityder och inställningar hur de vill att andra skall uppfatta dem t. ex genom att försöka göra intryck på klasskamrater eller lärare och även i den egna vängruppen. Om intrycket lyckas beror på hur stort stöd ungdomen får från den egna kamratkretsen. Detta stöd kan vara väldigt viktigt för en del eftersom många försöker göra sitt bästa för att inte skämma ut sig inför andra. (Garpelin 1998: 219) Det är viktigt att den unga får positiva reaktioner och acceptans av vänner eftersom det stärker självkänslan. Vänners och andra kamraters reaktioner har en inverkan på hur man uppfattar vilka beteenden som är acceptabla och vilka som inte är det. (Aaltonen m. fl 2007: 94)

Det är viktigt att de unga känner att de hör till en grupp men det är även viktigt med nära vänner. Flickor har oftast större tendens och behov att ha en bästa vän medan pojkar trivs bättre i grupp, men pojkar har även behov av nära kontakter. I ungdomen blir även kamratrelationer till det motsatta könet vanligare. Den unga får en möjlighet att lära sig mycket om det andra könet och detta kan vara av stor betydelse för dem som inte har syskon av det motsatta könet. (Wrangsjö 2004: 131)

En betydelsefull faktor är även vänskapsförhållandenas kvalité samt vem man har som vän. Alla vänner inverkar inte positivt på barnets och den ungas utveckling. Man kan t. ex ställa frågor såsom; är relationen jämställd? Är relationen präglad av positiva upplevelser? I vänskapsförhållanden där barnet upplever lite stöd, närhet, ömsesidighet samt många konflikter känner sig barnet ensamare än de som upplever positivare förhållanden. Det har även konstaterats att en god vän kan skydda barnet eller den unga som kommer ifrån en problemfamilj ifrån familjesituationens negativa effekter. (Salmivalli 2005: 40-42) Wrangsjö påpekar också att en god vän eller vängrupp kan vara till stort stöd om den unga har problem hemma i familjen (Wrangsjö 2004: 46.) Stödet av en nära vän hjälper den unga att bearbeta sina svårigheter samt ger känslan av att man inte är ensam med sitt problem (Lämsä & Kiviniemi 2009: 227.)

4.3 Sammanfattning

Det viktigaste ur detta kapitel för examensarbetet sammanfattas nu här. Relationer till vänner får en allt större betydelse under ungdomsåren och relationerna kan påverka på våra val, handlingar, känslor och tankar. Människan upplever en slags social värld som kan t. ex bildas genom kamratgruppen. I den sociala världen känner man sig lika med de andra och känner sig hemma. Man anser att man duger, har en social identitet samt känner sig trygg i gemenskapen. Gruppen har en stor betydelse för välmående och det har konstaterats att sociala relationer samt avsaknaden av dem har blivit en riskfaktor för unga i dagens samhälle. Det sociala välmående påverkas av olika faktorer såsom socialt kapital. Socialt kapital är bl. a våra sociala relationer och nätverk. Acceptans, status och lojalitet är faktorer som anses påverka vårt sociala välmående. Våra relationer till vänner skall fungera som emotionella och kognitiva resurser dvs. som informationsgivare om andra, världen och det egna jaget. Vännerna har även en stor betydelse för identitetsutvecklingen. Kvalitén på vänskapsrelationerna är även betydelsefull eftersom alla vänner inte inverkar positivt på den ungas utveckling. (Erling & Hwang 2001, Christakis & Fowler 2010, Berglund 2000, Eriksson & Markström 2000, Lämsä 2009, Ruuskanen 2002, Saari 2010, Salmivalli 2005, Aaltonen 2007)

5 SOCIALPEDAGOGIK

Det är bra att känna till sociologi och psykologi som vetenskaper när man jobbar med ungdomar för att lättare kunna förstå de ungas utveckling, men socialpedagogiken ger ungdomsfostran en teori där man lägger tonvikten på de sociala faktorerna. Man utgår ifrån att socialpedagogiken behandlar problem inom fostran och bildning. Här i Norden ses socialpedagogiken som en fostrande aktivitet som koncentrerar sig på integrations-svårigheter samt förebyggandet av social utslagning. Man kan säga att socialpedagogiken är en pedagogisk verksamhet vars syfte är ett socialt hjälpande. Man vill stärka individen som subjekt och dess förmåga att kunna hantera sitt eget liv. (Hämäläinen 2010: 48, 53) Centrala begrepp inom socialpedagogiken, som är gemensamma för både pedagogiken och socialpedagogiken, är bl. a; människosyn, lärande, fostran, dialog, samhällssyn och kunskapssyn (Eriksson & Markström 2000: 48) Ranne nämner i sin bok, *Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä*, centrala begrepp för socialpedagogiken; gemenskap, delaktighet och dialog. Dessa begrepp är centrala enligt många socialpedagogiska experter. (Ranne 2002: 97) Socialpedagogiken är med andra ord en pedagogik som står i förhållande till utslagna och marginaliserade grupper. Socialpedagogiken formar sin ”roll” enligt hurdana problem samhället skapar samt koncentrerar sig på människan som helhet. Målet är att få integrera människor som är utanför samhällets gemenskap. Att vara utanför samhällets gemenskap kan innebära utanförskap inom familjen, kamratrektsen, skolan o. s. v. (Madsen 2001: 15-16, 19) Socialpedagogiken ses även som en lära för människans socialisering och därmed kan man generellt förstå socialpedagogiken på två sätt. Den lär människan hur hon skall leva i samhället tillsammans med andra individer, hur man bör forma sitt sociala jag. Socialpedagogiken ses även som ett speciellt stöd för välmående i barndoms-, och ungdomstiden. (Kurki 2001: 118 jfr även Kurki 2002: 37)

Ungdomsfostrans betydelse kan indelas i fyra olika grenar. Tillämpning i praktiken, ett undervisningsämne inom yrkesutbildningen, ett pedagogiskt delområde samt ett självständigt vetenskapsfält. Ungdomsfostrans betydelse just nu har att göra med livslång fostran. Livslång fostran innebär att människan utvecklas under hela sin levnadstid. (Nieminen 2010: 7, 12)

Lothar Böhnisch har inom socialpedagogiken utvecklat en teori som fokuserar på barn-, och ungdomstiden. Teorin fokuserar sig speciellt på frågor som berör social integration och livskontroll. Enligt Böhnisch grundar sig den sociala integrationen på samhällets intresse för barn och unga medan livskontrollen grundar sig på individens behov och intressen. Böhnisch tar även upp begreppen socialisation och individualism, socialisationen förknippar han med den sociala integrationen medan individualismen förankras till livskontrollen. Arbetsprinciper som man strävar efter i den socialpedagogiska verksamheten är bl. a; att stärka självkänslan och respektera varandra, inrikta sig på individens sociala miljö, att förstärka de ungas kulturella självständighet samt att främja barn-, och ungas uppväxtmiljö. Böhnisch anser att bl. a. dessa principer hör till det socialpedagogiska arbetet som skall främja livskontroll och social integration. (Hämäläinen & Kurki 1997: 136-138)

I den socialpedagogiska fostran som berör ungdomar har man valt att koncentrera sig på tänkande, handlingssätt och bildningsprocesser som är likställda, koncentrerar sig på människan som subjekt och utvecklandet av autonomi. I socialpedagogiken anses subjektskapet, delaktigheten, deltagandet samt att klara av att hantera det egna livet som långa utvecklingsprocesser. I ungdomsarbetet har man som mål att kunna främja dessa processer. Man jobbar med att skapa dialoger, kommunikation, interaktion, samhörighet, hjälp till självhjälp m.m. Socialpedagogisk ungdomsfostran innehåller även arbete med ungdomarnas problem. Dessa problem kan t. ex vara utslagning i olika former, relationsproblem, kriminalitet o. s. v. (Hämäläinen 2010: 55-56) I arbetet med ungdomar är det viktigt att de unga känner sig förstådda och sedda (Ranne 2002: 102.) I en bildningsprocess som individen går igenom finns det alltid många sociala relationer och sammanhang. Det är inte möjligt att skaffa sig kunskap och intellektuell kompetens utan socialt sammanhang. Man kan säga att bildningsprocessen består av sociala interaktionsprocesser. Den sociala interaktionen utspelar sig i grupper som utvecklar egna attityder och normer som påverkar de sociala traditionerna. (Sting 2004: 67-68)

Att vara socialt integrerad innebär ett tillträde till de grundläggande livsresurserna. Därför har bildning och integration ett gemensamt samband, de är varandras förutsättningar. Integrationsprocessen utförs nämligen som en bildningsprocess där man vill skapa identitet, sammanhållning och mening. (Madsen 2001: 169)

Vårt sociala samspel med andra människor har fått en allt större betydelse för hur vi förstår oss själva och hur vi handlar. Det sociala samspelet är ett nödvändigt behov för att vi skall kunna känna oss uppskattade och synliga samt ge oss erfarenheter och skapa vår självbild. Ett bekräftat socialt band, eller med andra ord våra sociala relationer, ger oss känslan av att vara respekterade både av oss själva och av andra. Att leta efter sociala band innebär möjligheter till gemenskap, tillhörighet, självständighet, kontroll och status. (Berglund 2004: 140-141, 157) Socialpedagogen kommer att vara ett stöd i att skapa sociala relationer för dem som av olika orsaker lider av utanförskap. Det sociala nätverket är en viktig inspirationskälla för resurser och möjligheter som är viktiga att utveckla, det sociala nätverket är även en viktig källa för livskvalité. (Madsen 2001: 138-139)

För att ungdomsarbetet skall kunna utvecklas och med tanke på yrkesidentiteten för de som jobbar med ungdomar, är det viktigt att arbetet har en egen grundteori. I Finland har det gjorts ett förslag att socialpedagogiken skulle vara denna grundteori eftersom den är förknippad med ungdomsarbetets teoretiska och praktiska bas. Det har även poängterats att ungdomsarbetet i Finland faktiskt i stort sett är socialpedagogiskt. Då man diskuterar socialpedagogiken som bas för ungdomsfostran och dess teori fokuserar man sig på var ungdomsarbetet placerar sig i socialpedagogikens teori, inte om vilken placering socialpedagogiken har i ungdomsarbetet. (Hämäläinen 2010: 57-58)

Socialpedagogiken bildas som sagt av det sociala och pedagogiska sättet att tänka. Att sammanföra dessa två tankesätt har även ungdomslagen gjort. Till ungdomslagets syfte hör bl. a; att stödja den unga i utvecklingen och självständighetsprocessen, stärka de ungas sociala identitet samt ge dem bättre levnadsvillkor. Detta passar väl in också i det socialpedagogiska arbetet med ungdomar. (Hämäläinen 2010: 59)

5.1 Gemenskap och delaktighet

Gemenskap, som är ett centralt socialpedagogiskt begrepp, har sin utgångspunkt i verksamheten mellan individer. Att vara aktiv och delta anses vara grundfaktorer som leder till interaktion mellan individer, deltagande och aktiverande anses även vara samhällsliga grundfaktorer. En viktig utgångspunkt i ungdomsfostran är även att ungdomen skall

socialiseras till den egna gruppen och samhället. Man utgår ifrån att varje individ är unik samt respekterar och stöder den unga. I den socialpedagogiska ungdomsfostran vill man åstadkomma en dialog i äkta sociala samband. Målet är även att den unga skall kunna granska sitt liv och samhälle med kritiska ögon och därmed välja den rätta riktningen i livet. (Kurki 2010: 65) Begreppet gemenskap anses vara nära relaterat till faktorer som grupp, individ och identitet. Individen utvecklar sig själv och sin självidentitet med hjälp av gemenskapen. Enligt Paul Natorp, professor i filosofi och kallas även för socialpedagogikens fader, så kan människan endast bli en människa genom mänsklig gemenskap. Natorp menade att gemenskapen är en utgångspunkt för människan och att man skapar sin moral ifrån gemenskapen. John Dewey, också professor i filosofi, ansåg att när människan deltar i en gemenskap kommer en del värderingar eller beteenden att bli starkare medan andra blir svagare. Detta beror på hurdana reaktioner individen får och måste då kanske anpassa sig efter de andras handlande i gemenskapen. (Eriksson 2004: 72-74, 77-78)

Delaktighet är även ett centralt socialpedagogiskt begrepp. Delaktigheten är ett motsatsbegrepp till utanförskap och en grundläggande del i nutida socialpedagogiska problem. (Gustavsson 2008: 24) När man pratar om delaktighet i ungdomsarbetet innebär det ofta ungdomarnas delaktighet i skolmiljön, att göra beslut, att bli hörd samt delaktighet i organiserad verksamhet. Närhet, ömsesidigt stöd, pålitlighet samt kontroll påverkar det sociala kapitalet och ger oss känslan av att bli hörda. Delaktighet för de unga innebär inte bara upplevd och emotionell delaktighet, utan även samhälleliga skillnader och gränser. Upplevelsen av delaktighet konstrueras som ett medlemskap i sociala grupper. Grunden för de ungas delaktighet anses vara den att den unga själv kan påverka i vilka sammanhang hon är delaktig och vilka sammanhang hon väljer att inte delta i. De ungas delaktighet i dagens samhälle sker i många olika sociala världar. Faktorer såsom kön, klass och etnicitet, som tidigare varit viktiga faktorer för hur ungdomarna grupperar sig, har minskat i betydelse. Istället har faktorer såsom fritid och konsumering blivit betydelsefulla för grupperingen. Det är inte bara frågan om att vara nörd, cool eller plugghäst i gruppen av jämnåriga, utan framför allt är det frågan om vilka normer och värderingar som styr de ungas delaktighet eller utanförskap i det samhälle som de lever i. Frågan är hur det är att vara ung i det finländska samhället. (Korkiamäki 2009: 83-85, 99, 101)

5.2 Social inklusion

Ett inkluderande samhälle är ett samhälle som både politiker, medborgare och professionella har som gemensamt mål. Att veta vad som ingår i begreppet inklusion är dock svårare att fastställa i de socialpedagogiska målen. Inklusion innehåller tanken om en moralisk värdering som är ett jämlikt mål för alla, där mångfald är en gemensam tillgång. (Langager 2010: 33-34) Man strävar efter ett rymligt samhälle för alla. Detta begrepp kallar man ofta för social inklusion, samhället skall finnas till för alla individer. Social inklusion innebär att man försöker jobba emot sådant som inverkar exkluderande på individen och att man kan bemöta de som redan är exkluderade genom att försöka hjälpa dem till att bli inkluderade i samhället igen. Huvudpunkten i social inklusion är att undvika utanförskap i de vardagliga sociala sammanhang som individen lever i. (Madsen 2006: 171, 179, 181) Hur vi mår och upplever oss själva beror till stor del på hur vi samspelar i sociala miljöer med andra. Detta innebär att våra sociala behov består av att kunna uttrycka sig, vår personlighet och att hitta sin plats i samhället. (Berglund 2000: 18-19)

Begreppet inklusion innebär att man involverar och medräknar någon i en helhet. Motsatsen till detta är begreppet exklusion, vilket innebär att man håller kvar någon utanför som redan befinner sig där eller att man fryser ut någon som har varit involverad. Social inklusion är en formulering av politiska tankar om att genomföra sociala och pedagogiska åtgärder i normala inrättningar och gemenskaper för att motarbeta social exklusion. En huvudsaklig teori är att barns och ungas upplevelser av exklusion påverkar deras utveckling och lärande negativt. Social inklusion och social integration är två olika aspekter på förhållandet mellan individ och gemenskap när man undersöker utstötning. Dessa två begrepp eliminerar dock inte varandra, utan deras betydelse får de i kontakten med varandra. En människa som är socialt integrerad har skapat sociala band med andra individer och samhälleliga organisationer. Man upplever en social tillhörighet. (Madsen 2006: 172-173, 179, 195-196, 135-136)

Social inklusion har några klara mål som den eftersträvar. Att tillämpa och särskilja samhällets olika förväntningar på normalitet, att utveckla både social-, och kulturell mångfald vilket anses vara viktigt för ett barns utveckling och lärande. Det tredje målet

för social inklusion är att åstadkomma förutsättningar för socialt deltagande i olika gemenskaper med andra individer. Madsen tar upp tre olika faktorer som han kallar för processer i social inklusion; skapande av gemenskaper, differentierade gemenskaper och lärande. I skapandet av gemenskaper menar Madsen att man måste kunna utveckla nödvändiga sociala förutsättningar för att uppnå mänsklig utveckling och förändring. Här är det inte bara individen som kan förändras, utan även den sociala miljön. Differentierade gemenskaper innebär att kunna få pröva på olika roller och positioner. Lärande innebär att man får möjligheten till att delta i olika sociala sammanhang och samtidigt lär man sig även hur man bör uppträda i dessa olika sammanhang. (Madsen 2006: 178 – 179)

Social inklusion kan ändå upplevas på olika sätt för oss människor. Fast den professionella anser att ett barn eller ungdom deltar aktivt i sociala sammanhang, kan barnet eller den unga personligen känna sig socialt avskides. I detta sammanhang kan det t. ex handla om känslan av maktlöshet för barnet eller den unga. Barn och unga bildar ofta sina egna klassificeringssystem vilket kan leda till att en del barn eller unga får ett mindre socialt erkännande i gruppen. (Madsen 2006: 209)

5.3 Sammanfattning

Socialpedagogiken koncentrerar sig på integrationssvårigheter samt förebyggande av social utslagning. Individens subjektskap och förmågan att kunna hantera det egna livet är faktorer som man arbetar med, man koncentrerar sig på människan som helhet. Socialpedagogiken ses även som ett stöd för välmående i ungdomstiden. I de socialpedagogiska arbetsprinciperna ingår bl. a att stärka självkänslan, respekt samt främjandet av uppväxtmiljön. Att skapa dialoger, kommunikation, interaktion och hjälp till självhjälp hör även till arbetssätt inom det socialpedagogiska ungdomsarbetet och det är viktigt att de unga känner sig sedda och förstådda. Gemenskap är ett centralt begrepp inom socialpedagogiken och är relaterat till grupp, individ och identitet. Delaktighet är även ett centralt begrepp i socialpedagogiken och känslan av delaktighet fås som ett medlemskap i sociala grupper. Social inklusion innebär ett rymligt samhälle för alla. Den sociala inklusionen innebär att man försöker motverka det som är exkluderande för en individ samt att man hjälper de som redan är exkluderade att bli inkluderade i samhället igen. Man vill undvika utanförskap i individens vardagliga sammanhang. (Hämäläinen

2010, Madsen 2001, Kurki 2001, Hämäläinen & Kurki 1997, Ranne 2002, Kurki 2010, Eriksson 2004, Gustavsson 2008, Korkiamäki 2009, Madsen 2006)

6 METOD

6.1 Kvalitativ metod

Kvalitativ forskningsmetod är ett gemensamt namn för flera tillvägagångssätt inom samhällsvetenskap för kunskapsområden som t. ex sociologi och socialpsykologi (Denscombe 2009: 423) Att använda sig av kvalitativ metod innebär att intervjupersonen skall få formulera sig på ett sätt som känns bekvämt och bekant samt använda sig av egna ord (Jacobsen 2007: 48.) I den kvalitativa metoden strävar man efter att kunna förstå, beskriva samt tyda innehållet i ett ämne (Patel & Davidson 2003: 103.)

Den kvalitativa metoden strävar till att samla in information på ett så öppet sätt som möjligt. Det gäller att inte ha några bestämda åsikter eller meningar om de svar som man kommer att få eftersom det lätt kan hända att man då bara ser det som man på förhand redan har anat. Man brukar säga att kvalitativ datainsamling är ett induktivt förhållningssätt vilket innebär att datainsamlingen skall vara så öppen som möjligt, man försöker påverka data så lite som möjligt. Forskaren bör även samla in data utan fördomar och åsikter. Efter det kan forskaren börja skapa sina teorier. P. g. a metodens öppenhet kan även informationen som samlas in vara väldigt varierande. Forskaren får ta emot intervjupersonens egna åsikter samt tolkningar av ett tillstånd och det innebär att man kan beskriva saker specifikt hos intervjupersonen. Den kvalitativa metoden tar fram respondentens uppfattning av en situation eller företeelse d.v.s. respondentens verklighet. (Jacobsen 2007: 49-51)

Enligt Patel & Davidson så tillhör validitetsbegreppet hela forskningsprocessen inom den kvalitativa metoden, målet är att uppnå en god validitet i forskningens alla olika delar. Men man måste komma ihåg att ingen kvalitativ forskning är lik en annan och det finns inga regler eller tillvägagångssätt för att garantera validitet (Patel & Davidson 2003: 103-104.)

Generaliserbarheten i kvalitativ metod går dock att diskutera. Generaliserbarhet innebär att man inte kan veta om respondenterna kan jämföras med andra som inte deltar i un-

dersökningen. Generaliserbarheten kan testas genom att jämföra resultat av andra liknande studier. (Jacobsen 2007:51 & Patel & Davidson 2003: 106)

Andra nackdelar med kvalitativ metod är att den kan vara väldigt tidskrävande. Det tar länge att analysera intervjuer. Data kan också vara svår att tolka p. g. a att man kan se saker ur olika perspektiv. Dessutom är data oftast komplex, vilket innebär att data är ostrukturerad och ibland kan det finnas svårigheter att ordna data i mindre kategorier. Kvalitativ metod ger ofta mycket information, det innebär att det finns en risk för att man kanske missar viktiga detaljer och att man omedvetet gallrar bort information. (Jacobsen 2007: 51)

Metoden passar bra om man vill göra en sak som varit oklar tydligare samt att åstadkomma en varierande förståelse för ämnet. Metoden är även bra om man vill få en förståelse för hur individen uppfattar saker och ting samt den egna verkligheten (Jacobsen 2007: 56.) För att den kvalitativa undersökningen ofta är unik är det väldigt viktigt att forskaren beskriver hela sin forskningsprocess, ända ifrån forskningsproblemets ursprung till hur data samlats in, utförandet av analys samt resultat. Dessa beskrivningar hjälper även hela rapporten att få en starkare validitet (Patel & Davidson 2003: 106.)

6.2 Datainsamlingsmetod

6.2.1 Semistrukturerad intervju

En semistrukturerad intervju innebär att forskaren har utvalda teman som skall diskuteras under intervjun. Forskaren låter respondenten svara öppet och ingående om de teman som behandlas. (Denscombe 2009: 234-235) Forskaren kan använda som hjälpmedel en bandspelare samt göra egna anteckningar för att lättare kunna analysera sitt material (Jacobsen 2007: 92.) En bandspelare kan vara till nytta när man vill t. ex citera något ordagrant. Att banta in intervjun är också till väldigt stor nytta när man skall göra en innehållsanalys på sitt material (Bell 2006: 165.) Innehållsanalys innebär att man indelar forskningsmaterialet i olika teman eller kategorier varefter man försöker hitta samband mellan temana och kategorierna (Jacobsen 2007: 135.) Innehållsanalysen kommer att förklaras noggrannare i kapitel 6.3.1.

En intervju som är till en viss mån strukturerad ger ett bättre stöd för forskaren att komma ihåg allt som är viktigt att ta upp under intervjun. Bell pratar också om att i en strukturerad intervju kan forskaren ha valt olika teman som hon vill att skall behandlas under intervjun. Det positiva med en strukturerad intervju är att uppbyggnaden och omfattningen av intervjun bestäms i förväg, vilket gör analystillfället lättare (Bell 2006: 162.)

En fördel med intervjumetoden är att den är flexibel. Intervjuaren har möjlighet att utforska respondentens svar, motiveringar och känslor, som däremot inte går att göra med enkätsvar (Bell 2006: 158.) Informationen som fås av en intervju är oftast mycket mera djup än i t. ex enkätundersökningar. Nackdelar med intervjuer är att de kräver mycket tid samt att det kan uppstå en viss intervjuareffekt. Detta innebär att respondenten kan bli t. ex påverkad av forskarens uppträdande, kön eller ålder. En del respondenter kan även känna sig obekväma med bandspelare. (Denscombe 2009: 267-269)

Före man gör en intervju skall man göra upp en intervjuguide, där man tar upp teman som skall behandlas. Intervjuguiden hjälper forskaren att säkert ta fasta på de viktiga teman som man vill diskutera under intervjutillfället. Oftast tar man ändå inte upp temana i en viss ordningsföljd utan de diskuteras så som de uppkommer, på ett naturligt sätt, under diskussionens följd. (Jacobsen 2007: 96-97)

Enligt Jacobsen är det särskilt viktigt vid intervjutillfället att försöka skapa en förtroendefull relation mellan forskare och respondent. Oftast är det inte så lätt eftersom forskare och respondent vanligtvis inte känner varandra och förtroende skapas ofta med tiden. Jacobsen tar upp några saker man bör tänka på när man skall göra en intervju.

För det första är det viktigt att framföra vem man är och vad syftet för undersökningen är. Man bör även informera om hur data kommer att användas och att svaren kommer att behandlas anonymt. (Jacobsen 2007: 102 jfr även Andersson 1985: 127 samt Bell 2006: 157) När man sedan börjar intervjuar lönar det sig att inleda samtalet med allmänna frågor om ämnet eftersom det inte i början av en intervju är bra att ställa alltför komplicerade frågor. Forskarens uppgift är att ta rollen som lyssnare, ofta måste man även lyssna till sådant som inte kanske är så relevant för undersökningen men då måste fors-

karen föra in respondenten på de rätta banorna på ett så naturligt sätt som möjligt. Under intervjuens gång är det bra att visa en slags bekräftelse till intervjupersonen genom nickningar och visa att man förstår vad det är som förklaras. Detta kan man även visa genom att göra anteckningar och bekräfta sitt intresse genom det. En viktig sak är även att kunna fråga sig fram om det är något som blev oklart av det som respondenten har sagt. Detta kan vara till väldigt stor nytta och avgörande för hurdan information man får fram under intervjun. (Jacobsen 2007: 103-105.)

Andersson tar även upp frågandets betydelse för en intervju. Andersson menar att intervjuaren får försäkra sig om att hon förstått svaret rätt genom att ställa vidare frågor tills man är säker på att det svar som önskas är nått. Andersson påpekar även att det är väldigt viktigt att intervjuaren själv förstår syftet med sina frågor eftersom man då lättare förstår vilka följdfrågor som är väsentliga att ställa. (Andersson 1985: 136-137.)

6.3 Analyismetod

Den kvalitativa analysen har fyra olika grundprinciper. För det första så måste resultaten och analyseringen vara förknippade med data som har samlats in, alla resultat skall vara baserade på det material som har insamlats. För det andra så skall forskaren basera sina tolkningar på data som har samlats in. För det tredje skall forskaren inte blanda analysresultaten med fördomar ifrån tidigare forskningsresultat. För det fjärde skall teorier, begrepp och generaliseringar, som uppkommer ur analysen, baseras på en process som kan jämföras med den faktabaserade data. Dessa fyra principer bevisar även det att i den kvalitativa metoden går man oftast från empiri till teori. (Denscombe 2009: 367-369)

Ett bra sätt kan vara att man gör analysanteckningar direkt efter att man gjort en intervju. På detta sätt kan man upptäcka nya saker och idéer för hur man bör gå tillväga i fortsättningen. Det lönar sig även att börja den riktiga analysen så tidigt som möjligt eftersom det finns risk att man tappar förbindelsen till sitt stoff. Ett färdigt analysmaterial innehåller ofta citat från intervjun tillsammans med egna synpunkter. Det gäller att hitta en bra balans mellan de egna synpunkterna och citaten så att det inte blir för mycket av endera. Man måste även komma ihåg att beskriva hela analyseringsprocessen ef-

tersom det är viktigt för den som läser rapporten att få veta hur forskaren har gått tillväga. (Patel & Davidson 2003: 119-120)

6.3.1 Innehållsanalys

Man kan säga att innehållsanalysen fungerar som en teknik inom forskningsmetodiken som skall ge trovärdiga resultat från data till det forskade sammanhanget. I en innehållsanalys brukar man ofta räkna hur många gånger vissa begrepp eller faktorer uppkommer i källorna. Efter att man har gjort det skall begreppen och faktorerna sättas in i ett sammanhang förrän man kan börja tyda och klargöra dem. (Bell 2006: 129)

Innehållsanalys kan göras på vilken text som helst och metoden i sig är ganska enkel och logisk. Denscombe beskriver hur forskaren bör gå tillväga när hon skall göra en innehållsanalys. Först skall man välja ut den text som man vill analysera och vara noga med att beskriva urvalskriteriet. Därefter skapa kategorier för analyseringen. Före man kan bilda kategorier så måste man ha en klar uppfattning om vilka slags frågor och kategorier som är av intresse. (Denscombe 2009: 307) Andersson menar att när man börjar kategorisera måste man alltid komma ihåg att relatera till frågeställningarna och de centrala begrepp som man framställde i forskningens början samt teorier som behandlas i forskningen (Andersson 1985: 200-201.) Jacobsen menar att kategorierna kan ses som viktiga teman i undersökningen. Med hjälp av kategorierna kan man lättare se hur data skiljer sig ifrån varandra eller om det finns ett samband. (Jacobsen 2007: 139) Kategorier kan vara sådana som forskaren själv utformar ifrån sitt forskningsmaterial men även utformade av respondenterna. Kategorin kan bildas utifrån en händelse, därefter kan flera andra händelser koda in under samma kategori. (Alvesson & Sköldberg 2008: 144)

Ofta använder forskaren sig av en intervjuguide, vilket kan ses som en kategorisering gjord i förväg. I intervjuguiden brukar forskaren ta upp de viktigaste teman som hon vill att skall behandlas under intervjun och därmed har hon redan tagit fram de huvudsakliga kategorierna. Men i en intervju uppkommer det alltid oplanerade svar som betyder att det uppstår nya kategorier. Intervjuguiden fungerar bara som en vägledare. (Jacobsen 2007: 140)

Alvesson & Sköldbberg förklarar även hur man skall koppla kategorierna till en teori. De menar att det finns tre olika sätt som man kan använda sig av. Det första och mest nödvändigaste sättet är att alltid anteckna idéer och samband mellan kategorier som uppkommer under kodningens gång. Genom att göra anteckningar kommer teorin att växa fram förr eller senare. Det andra sättet är att hitta den centralaste kategorin, ett kärnbegrepp som relaterar till alla andra kategorier. Denna kategori har vissa kännetecken som t. ex att den förekommer ofta under hela forskningen, den kan kopplas till många andra kategorier, den har en klar innebörd för en teori samt att den även ger möjlighet för variation i analysfasen. Det tredje sättet är att skissa diagram över hur kategorierna är förknippade med varandra. Ett bra sätt är att utgå ifrån centralkategorin och sedan vidare fundera över hur de andra kategorierna relateras till kärnan. (Alvesson & Sköldbberg 2008: 152-153)

6.4 God vetenskaplig praxis

Forsman diskuterar i sin bok *Vetenskap och moral* hur forskningskvalitet och moral är förknippade med varandra. Som svar på detta har Forsman listat upp tre perspektiv. Det första perspektivet behandlar forskningsresultatet och dess trovärdighet. Man skall kunna lita på att resultatet inte är avsiktligt påhittat. Resultatet skall baseras på sanning. Det andra perspektivet påpekar att falska resultat kan resultera i orätta beslut för samhället eller företag. Det tredje perspektivet poängterar om indirekta eller direkta skador för individen. (Forsman 2002: 38) Ett etiskt tänkande är förmågan att både genom personliga och samhällets värderingar kunna analysera vad som är rätt eller fel. Ur ett moralsikt synsätt är etiken en del av vardagslivet, där man överväger vad som är tillåtet och varför. (Kuula 2006: 21)

Det finns tre olika etiska aspekter som en forskare skall följa under hela forskningsprocessen. Denscombe namnger dessa tre enligt följande; *att skydda deltagarnas intressen, forskare skall undvika falska förespeglingar och oriktiga framställningar och deltagarna skall ge informerats samtycke*. Jacobsen nämner dessa tre aspekter enligt följande; *Informerat samtycke, skydd av privatlivet och krav på korrekt presentation av data*. (Denscombe 2009: 195-197, Jacobsen 2007: 22-26)

I det följande kommer jag att beskriva dessa tre aspekter och jag kommer att använda mig av Jacobsens benämningar av aspekterna.

Informerat samtycke; betyder att den som deltar i en forskning skall delta utav sin egen vilja och skall dessutom känna till risker och möjligheter som undersökningen för med sig (Jacobsen 2007: 22.) Den undersökta skall i förväg få information om forskningen för att kunna bestämma om de vill delta eller inte. Om undersökningen behandlar ett väldigt känsligt ämne är det bäst att göra ett skriftligt informerat samtycke, vilket sedan fungerar som ett bevis för att deltagarna känner till forskningens innehåll. (Denscombe 2009: 197-198) *Skydd av privatlivet*; innebär att informanterna har rätt till ett privat område i livet som inte skall forskas i. Här bör man alltid fundera över hur privat och känsligt materialet är som skall insamlas. Därför måste man jämföra hur känslig informationen är gentemot dem som undersöks samt att man funderar över deras anonymitet. (Jacobsen 2007: 24) Forskaren måste lova att den information som samlas in kommer att behandlas konfidentiellt och att det insamlade materialet förvaras på ett tryggt och säkert ställe som ingen annan har tillgång till (Denscombe 2009: 196.) *Krav på korrekt presentation av data*; hänvisar till att forskaren skall så korrekt som möjligt framställa sina resultat i deras rätta kontext. Ofta är det ändå omöjligt att framställa resultaten helt fullkomligt eftersom analyseringsprocessen innebär en nedskärning på detaljer. Forskaren bör ändå sträva till att presentera resultaten fullkomligt och det som absolut måste göras är att presentera resultaten till fullo. Att presentera resultaten till fullo betyder även att förfalskning av resultat är förbjudet. (Jacobsen 2007: 26-27) Forskaren förväntas även att jobba på ett öppet och respektfullt sätt samt vara sanningsenliga under hela forskningsprocessen (Denscombe 2009: 196.)

Utgångspunkten för forskningens validitet och reliabilitet är att följa goda vetenskapliga handlingssätt. En forskning kräver vetenskaplig fakta, kunskap samt goda tillvägagångssätt under hela forskningsprocessen för att kunna klassas som etiskt korrekt. Till en god vetenskaplig praxis hör bl. a. att forskaren följer tillvägagångssätt som t. ex ärlighet, omsorgsfullhet och noggrannhet under hela forskningsprocessen, från datainsamling till presentering av resultat. Forskaren bör också följa etiskt och vetenskapligt hållbara krav för datainsamlings-, forsknings-, och analysmetoder samt presentera resultaten med öppenhet. Andra forskares undersökningar och resultat bör även respekteras

samt ge dem den ära de förtjänar när man presenterar sina egna resultat. Forskningen skall vara planerad, utförd och rapporterad enligt kraven för vetenskaplig data (Kuula 2006: 34-35.)

I en forskning måste man alltid granska den information som man kommer att använda sig av. Det finns två viktiga begrepp, nämligen *validitet* (giltighet) och *reliabilitet* (tillförlitlighet) som studerar detta. Reliabiliteten studerar hur en viss metod kan ge likadana resultat vid olika tidpunkter men under liknande förhållanden. (Bell 2006: 117) Man måste kunna lita på att man använder sig av ett pålitligt mätninginstrument som inte ger olika resultat av samma undersökningsgrupp. Reliabiliteten är hög om materialet är lika efter flera mätningar och förändras bara om det har gjorts förändringar i respondentstrukturen. Reliabiliteten förstärks också om datainsamlingsmetoden är konsekvent, dvs. principfast. (Denscombe 2009: 424) Validitet innebär att man undersöker om en fråga har besvarats så som man vill att den skall besvaras (Bell 2006: 117.) Man undersöker även om insamlingsmaterial- och metoder är korrekta och träffsäkra, är data sanningsenlig. En huvudsaklig fråga man kan ställa sig angående validiteten är om materialet är av rätt sort för att belysa forskningsämnet och har materialet uppmätts på rätt sätt. (Denscombe 2009: 425, 378) Det går inte att bara fokusera sig på endera *validiteten* eller *reliabiliteten*, utan båda begreppen hör ihop, total reliabilitet är ett villkor för total validitet (Patel & Davidson 2003: 99.)

6.5 Min egen forskningsprocess

Materialet till min teoridel har jag sökt ifrån bibliotekskatalogerna Porsse och Arken. Som sökord har jag bl. a använt; sociala relationer, sosiaaliset suhteet, socialpedagogik, sosiaalipedagogiikka, hyvinvointi och ungdom.

Jag valde att använda den kvalitativa forskningsmetoden eftersom jag ville beskriva ur ett expertperspektiv sociala relationer och social inklusions betydelse för ungdomars sociala välmående. Detta även för att enligt Jacobsen så tar den kvalitativa metoden fram respondentens uppfattning av en situation eller företeelse d.v.s. respondentens verklighet. (Jacobsen 2007: 49-51)

Som datainsamlingsmetod valde jag en semistrukturerad intervju med utvalda teman som skulle diskuteras tillsammans med informanterna. Jag anser att denna metod var lyckad eftersom jag ville ha några utvalda teman som stöd för diskussionen samt ett stöd för mig själv att följa under intervjuens gång. Såsom Bell också säger så ger en intervju som är till en viss mån strukturerad ett bättre stöd för forskaren att komma ihåg allt som är viktigt att ta upp under intervjun. (Bell 2006: 162)

Jag gjorde även upp en intervjuguide med teman (se bilaga 3) som jag ansåg vara viktiga för att få svar på min tredje preciserade forskningsfråga; *vad uttrycker dagens ungdom om sina vänskapsrelationer och sociala välmående, och hur jobbar ni för att stöda dessa?* Jag hade fem teman med tillägsfrågor som jag utarbetat för min intervjuguide, dessa teman var; 1. *Bakgrundsfrågor*, 2. *Vänner*, 3. *Grupptillhörighet*, 4. *Socialt välmående* och 5. *Social inklusion*. Intervjuguiden skickade jag i förväg åt mina informanter så att de skulle ha tid på sig att fundera och bekanta sig med temana före själva intervju-tillfället.

Jag valde att intervjua fem stycken sakkunniga inom ungdomsarbete. Två av mina informanter valde jag på basis av ett tips som jag fick när jag var i kontakt med en person ifrån Folkhälsan. De tre andra informanterna valde jag på basis av den skolhälsoenkät som nämns i inledningen, kapitel 1. Jag kontaktade mina informanter per e-post (se bilaga 1) jag använde dock inte samma meddelande till alla informanter. Där beskrev jag vem jag är, vad jag studerar och vad jag skriver mitt examensarbete om. I meddelandet frågade jag även mina informanter, ifall de ställer upp på en intervju, om de går med på att deras namn uppkommer i mitt arbete samt att jag använder mig av bandspelare vid intervjutillfället. Alla informanter gick med på att deras namn uppkommer samt att jag använder mig av bandspelare.

Jag gjorde även en blankett för informerat samtycke (se bilaga 2.) Blanketten innehöll bl. a att mina informanter går med på att deras namn uppkommer i mitt arbete och att jag får använda mig av bandspelare. Informanterna fick underteckna blanketten på intervjudagen.

Själva intervjuerna utfördes på lugna ställen, informanternas egna arbetsplatser eller en plats som informanterna själva valt. Intervjuguiden användes som hjälp för att styra diskussionerna. Jag använde mig av bandspelare och gjorde anteckningar under alla intervjuer. Jacobsen säger att under intervjuens gång är det bra att visa en slags bekräftelse till intervjupersonen genom nickningar och visa att man förstår vad det är som förklaras. Detta kan man även visa genom att göra anteckningar och bekräfta sitt intresse genom det (Jacobsen 2007: 104.) Jag utförde två av mina intervjuer med två informanter samtidigt och en enskild intervju. Tillsammans gjorde jag alltså tre intervjuer. En av intervjuerna utfördes på finska och de två andra på svenska.

Varje intervju har jag transkriberat genast efter intervjutillfället, men valt att lämna bort sådant som inte är relevant för min undersökning. Efter att ha transkriberat alla intervjuer började jag att analysera dem. Jag använde mig av innehållsanalys. Som hjälpmedel använde jag mig av min intervjuguide samt reflekterade tillbaka på mina frågeställningar samt centrala begrepp. Jag utformade kategorier av resultaten, vilket hjälpte mig att se likheter och skillnader mellan intervjuerna.

7 RESULTATREDOVISNING

I detta kapitel kommer jag att redovisa för resultaten av mina intervjuer. Jag kommer att presentera resultaten utgående ifrån de teman som finns i min intervjuguide (se bilaga 3). Men allra först kommer jag att ge en kort presentation av mina fem informanter.

Den första intervjun gjordes tillsammans med Frida Westerback och Cecilia Mickelsson på De Ungas Akademi. De Ungas Akademi är en del av Svenska Studieccentralen och erbjuder aktiviteter och kunskap för unga med inriktning på personlig utveckling, ledarskap, gruppdynamik och organisationsverksamhet. Westerback jobbar som projektledare och är utbildad social arbetare, har jobbat sen ca 2002 inom tredje sektorn med ungdomar. Mickelsson jobbar som ungdomsproducent och är utbildad filosofie magister, har bl. a jobbat på förskola och som frivilligarbetare på organisationen Ella som ordnar flickgrupper, jourtelefon mm. Började i oktober 2010 på De Ungas Akademi.

Den andra intervjun gjordes tillsammans med Marjo Karppinen som är ansvarig familjehandledare på familjeservicecentralen i Sibbo. Karppinen är utbildad sjuksköterska, specialiserad på hälsovård och familjearbete. Hon har jobbat med familjearbete som inkluderar ungdomar i sju år samt tidigare jobbat inom skolhälsovården.

Den tredje intervjun gjordes tillsammans med två uppsökande ungdomsarbetare, Johanna Ijäs och Henrik Johansson. Ijäs är utbildad socionom och har utexaminerats i juni 2010. Hon har jobbat under studietiden bl. a inom barnskydd och ungdomsverksamhet. Johansson är utbildad idrottsinstruktör, har jobbat som ungdomsledare och specialiserat sig till specialungdomsarbetare. Han har jobbat i ca tre år med ungdomar. Både Ijäs och Johansson har jobbat i ca ett halvt år som uppsökande ungdomsarbetare i Sibbo.

7.1 Vänner

Informanterna fick börja med att berätta vad de anser att vänner betyder för dagens ungdom. Alla informanter var av samma åsikt, att vänner säkert betyder ungefär samma sak som det har gjort för tidigare ungdomar och att det är en viktig del av den ungas liv. Såhär beskrev Frida och Johanna detta:

Frida: ” Jag tror att vänner är jätte viktiga och det är kanske inte bara dagens ungdomar som tänker så, utan så har man nog säkert tänkt när man tittar på forskning och sådär så har vänner nog betytt mycket här”.

Johanna: ” Inte förändras det väl... är det nu sen frågan om nutid eller dåtid... ”.

Vännerna är jätte viktiga för ungdomarna och speciellt under tonårstiden. Henrik uttryckte sig så här:

Henrik: ” Nå speciellt som tonåring så är det ju liksom det enda viktigaste... man revolterar mot föräldrarna och... ”.

Både Cecilia och Johanna nämnde vännernas betydelse för identitetsprocessen. Cecilia menade att via sin umgängeskrets så väljer man även vem man själv vill vara.

Cecilia: ” Och vänner är ju otroligt viktiga just i den här identitetsskapande processen, att vännerna får man välja själv som familjen bara kommer, som via dem som man väljer o vara med så väljer man också vem man vill vara, vem man är, och vad man är intresserad av ”.

Johanna: ” ... unga skapar ju sin identitet genom sina kamrater... eller i varje fall en del av identiteten... ”.

Marjo och Frida diskuterade om att vännernas betydelse för ungdomar kan vara större än de egna föräldrarnas eller andra vuxna. En vän kanske förstår den unga bättre än för-

äldrar och man kan kanske berätta allt för en vän och på det viset få ett annorlunda stöd av dem än från föräldrarna eller andra vuxna.

Frida: ” *Men absolut så betyder vänner nog väldigt mycket, speciellt om man tänker på tonåringar så kan det ju hända att de ser vänner som ännu viktigare än t. ex familjemedlemmar, eller sådär, att de får ett annat stöd... hittar ett annat stöd av dem än av föräldrarna och andra vuxna*”.

Marjo: ”... *men jag skulle nog tro att en vän fortfarande i en ungs liv är liksom den som man kan berätta allt åt och som förstår en kanske bättre än en vuxen än ens föräldrar...*”.

Marjo tog även upp betydelsen av positiv och riktig vänskap. Hon menade att det finns skillnader på vänskaper och om man som ung hittar fel sorts vänskap och vänner inom citationstecken så kan de nog leda en ungdom ganska vilse. När jag frågade vad hon menade med vilse så förklarade hon sig så här:

Marjo: ” *Nå just att om den här vännen som man då anser att vara en vän t. ex har levnadsvanor som för åt liksom fel håll t. ex en sådan här som använder redigt alkohol eller är droginriktad på något vis så då är ju vännen ofta just den där som man också kanske ser upp emot och vill vara lika och spårar ut kanske själv därför att man då liksom på något vis speglas av det beteendet som den där så att säga vännen då har om man liksom... söker sig till samma riktning som den där vännen t. ex har*”.

Alla informanter nämnde även problemet om att det finns många som inte har vänner samt mobbning och grupptryck. Frida tog upp som ett exempel någon som är mobbad i hela skolan. Hon menade att det nog finns sådana ungdomar som tycker att man borde ta med den som blir mobbad men att det kan vara grupptrycket som är så stort. Med alla informanter uppstod det diskussion om nätets möjligheter för de unga och sociala medier. Frida påpekade att ungdomsarbete nog i framtiden kommer att vara en del av nätet, de unga finns där och det är deras verklighet. Marjo tyckte att de nog ännu jobbar ganska lite med det.

Frida: *"... helt klart finns det många som är ensamma nog och det märker man ju t. ex via arbetet på nätet så där märker man ju att många är ensamma och söker sig till olika grupper och såhär för att hitta ens någon... det är kanske lite tabu och man skäms lite över sådana här saker om man är ensam... "*

Johanna: *" Det är lite oroväckande... det finns jätte många som inte på riktigt har det som vi definierar som en vän, en sådan som man ser här fysiskt, utan de träffas via rutan på nätet... okej det är kanske deras verklighet och där kan de kanske vara på ett sätt sig själva och förstås är det en riktigt bra sak men sen om det bara är det så vår värld är ändå inte helt virtuell... "*

Under intervjuerna diskuterades även hur de unga definierar en vän. Vanliga saker som informanterna räknade upp var; *"någon som man kan lita på"* och *"någon som man har något gemensamt med"*. Frida påpekade även att det sker ganska mycket förändringar i vänkretsen.

Marjo: *"... en sådan där som man kan berätta allt åt och som är en sådan där nära som man har något gemensamt med liksom att man har gemensamma hobbyn eller gemensamma tankesätt och världsåskådning och filosofier om världen... en vän är ju säkert en sådan som man vill umgås med och umgås gärna med och umgås mycket med"*.

Frida: *" Det är någon som man kan lita på och tala med om allting och någon som finns där när man behöver och någon som är liksom en äkta vän som... ja... som man kan lita på... "*

Johanna tog även upp en liten skillnad mellan pojkar och flickor i hur de definierar en vän.

Johanna: *" Ganska ofta som jag har märkt så har speciellt flickorna en sådan där... en bästis... och dessutom ännu andra i gruppen... att för pojkar så är vännerna kanske mera som en grupp... det beror nog kanske på könet... för flickorna kanske en sådan som man delar allt med och för pojkarna... delar man nog men kanske på ett annat sätt"*.

Behovet av en nära vän konstateras vara stort. Johanna nämner även här vännernas betydelse i identitetssökandet. Som insatt i ungdomsproblematik påpekar även Marjo att behovet av en vän är väldigt stort och att alla skulle borde få ha en vän. Hon nämner även den skolhälsoundersökning som nämns i inledningen, kapitel 1. Marjo berättar att det är 10 % av ungdomarna som inte har någon vän. Vidare säger hon så här:

Marjo: ”... *det ju liksom ett psykiskt... ett tecken på psykiskt välbefinnande att man har en vän*”.

Cecilia påpekar dock att vi är alla som individer olika och en del kanske bara vill ha några vänner runt omkring sig.

Cecilia: ” *Men samtidigt som folk är olika, att vissa har kanske en jätte stor, vid umgängeskrets med bekanta medan andra är sådana människor som helst bara vill ha några få och nära vänner runt omkring och det tror jag att gäller för unga också*”.

Henrik tog upp vikten av att få kunna dela sina erfarenheter och spegla sig med andra. Och sedan var han lite inne på samma linje som Marjo var här tidigare med positiv och riktig vänskap. Han sa så här:

Henrik: ” *Nu är det att få dela erfarenheter och spegla sig i andra... är jag normal... hur är det med dig... man kan kanske tro att man är en bra vän med någon men på riktigt så bryr den andra sig inte ett dugg och kan i värsta fall kanske bara utnyttja...* ”.

Henrik och Johanna diskuterade även här skillnader mellan flickor och pojkar. Johanna menade att vi behöver nog alla ett kamratstöd och att man kanske speglar olika saker beroende på könet.

7.2 Grupptillhörighet

Det första temat som diskuterades under grupptillhörighet var betydelsen av gemenskap och delaktighet. Samtidigt som det är otroligt viktigt så kan det även vara individuellt.

Henrik och Cecilia nämner båda skolklassen som en grupp. Cecilia menade att man kan ju inte välja sina klasskamrater och det kan då vara att den unga som inte kommer överens med de på klassen poängterar istället att han/hon nog har vänner utanför och andra viktiga människor utanför skolan. Cecilia nämner även nätets betydelse för gemenskapen:

Cecilia: ” Och just de som inte passar in i sådana här vanliga grupper eller de kanske inte känner gemenskap med sin klass så de hittar sen på nätet sådana här små nischade grupper, där det finns sådana som är som de på något sätt... ”

Johanna nämner saker såsom ”att få vara jämlik” vilket kan innebära att den unga känner ” att jag är accepterad”, ”jag duger så som jag är”. Hon pratar även om identitetssökandet och självständighetsblivandet. Henrik pratar om att känna sig bekräftad. Han menar att alla behöver det oberoende om man är ett barn, ungdom eller åldring.

Henrik: ”... men alla behöver ändå bekräftelse... att de får jätte svårt att få någon slags självkänsla byggd utan att få bekräftelse”.

Marjo påpekade att som ung så vill man ju höra till någon slags grupp och det kan då t. ex vara frågan om att man har samma hobby, klär sig lika eller lyssnar på samma musik. Gemenskapens betydelse är nog väldigt stark och stor och de som inte får uppleva detta känner sig säkert väldigt tröstlösa och det är oftast de som blir utsatta för mobbning.

Gruppens betydelse för de unga ansåg Henrik och Johanna vara individuell. Såsom Cecilia sa här tidigare att för en del räcker det med några vänner runt omkring sig så menade även Henrik och Johanna att alla behöver inte höra till en grupp, för en del räcker det med en vän. Men Johanna påpekade ändå att det nog alltid skulle vara önskvärt med ett brett socialt nätverk i ungdomsåldern. Henrik och Johanna pratade även om skillnader mellan pojkar och flickor. De menade att flickor ofta brukar kunna vara ”råare” än pojkar dvs. de kan lättare lämna någon utanför gruppen. Johanna sa så här:

Johanna: ” ... alltså flickor är råare... men där kan man även fundera över om det är vänskap eller något slags... behov av accepterande... och rädsla över att bli lämnad utanför gruppen...”

Frida ansåg att gruppens betydelse för den unga är att man kan känna sig hemma någonstans och kan umgås med sådana som är intresserade av samma sak. Det kan även vara att man befinner sig i samma situation och kan då på något vis relatera till de andra. Frida nämnde även stödgruppsverksamhet som ett exempel på en plats dit man kan komma och där finns det sådana som förstår en och lyssnar på en. Cecilia nämnde feedback som de har fått ifrån flickgruppsverksamhet, där flickorna har tyckt att det har varit intressant att få höra vad andra tycker och lära sig mera om sig själv genom andra. Cecilia nämnde även betydelsen av att få spegla sig i andra för att bli så som man själv vill bli samt självperspektiv, som fås när man umgås med andra:

Cecilia: ”... liksom sådan där självdistans och perspektiv på sig själv och hur man tänker och vad man säger och vad man väljer liksom... så det får man ju när man umgås med någon annan... men just samverkan och grupptillhörighet kan just ge det där perspektivet och då kan man få den där känslan av att det går att förändra mönster som man inte vill ha ”.

Marjo påpekade även att ungdomar kan höra till många olika slags grupper och ha olika slags roller och att rollerna kan variera väldigt mycket beroende på vilken grupp man umgås med. Hon menade att i någon grupp så har man kanske lite av en ledarroll och i en annan grupp så kanske man bara hänger med. Både Johanna och Marjo tog upp att det är viktigt med en ”vi känsla” och Marjo ansåg att betydelsen av att tillhöra en grupp är stor eftersom man som människa nog är ett visst sorts flockdjur.

Marjo: ” ... man har behov att hitta sin grupp... det må då vara intressegrupp eller vad det då är... och just det här att alla har sin plats där i den där gruppen ändå och den där ”vi känslan” liksom... ”.

Av Henrik, Johanna och Marjos klienter är det många som inte hör till någon grupp. Henrik menar att om man aldrig har tillhört någon grupp så kan det även vara svårt att

våga ta kontakt med någon. Både Marjo och Johanna talar om att inte hitta sin plats någonstans och Johanna konstaterar att en orsak till att de unga gärna går till skolan är att de har sina vänner där, men tre år på högstadiet utan vänner kan vara en mardröm för många. Marjo sa även så här:

Marjo: ”... också psykiskt ofta är de ju väldigt illamående de ungdomar som inte riktigt har någon plats ”.

Cecilia kommenterade även problemet psykiskt illamående och konstaterade att det har väl att göra med ensamhet på olika plan. Hon lyfte även fram här vikten av det förebyggande arbetet.

Alla informanter var överens om att stämningen i en grupp är avgörande för hur man ser att en ung är inkluderad i gruppen. Henrik menade att man märker det nog på människan själv. Både Frida och Marjo nämnde även kroppsspråket och kommunikationen mellan de unga. Frida sa så här:

Frida: ” Jag tycker man ser det ganska snabbt, man ser ju på hur öppna de är med sin kommunikation, sen på liksom hur mycket de talar och kroppsspråk... hur de andra behandlar dem sådant här ”.

Johanna och Frida tog upp hur de andra behandlar den unga i gruppen och Cecilia uttryckte sig såhär om bekräftelse:

Cecilia: ” Just hur gruppen kanske bekräftar varandra att om en pratar och alla andra är sådär ja ja ja och när någon annan pratar så är det ingenting... att man blir uppbackad”.

Johanna pratade även om känslan av självsäkerhet och trygghet av att få vara inkluderad i en grupp. Henrik och Johanna menade även att man lättare märker på flickgrupper om det är någon som blir utfrysad, man märker det genast på deras prat. Marjo nämnde även spontanitet i ungdomarnas beteende. Hon menade att tillhörigheten till en grupp syns

just på det viset att flickorna kanske kramas när de ses. Marjo nämnde även ungdomarnas klädstil som ett tecken på vilka som är inkluderade i vilken grupp. Att man visar utåt till vilken grupp man hör.

7.3 Socialt välmående

Betydelsen av att vara accepterad för en ungdom är väldigt stor enligt alla informanter. Enligt Frida så är det kanske en av de största frågorna som en ung går och funderar på.

Frida: ” *Det påverkar nog jätte mycket... kanske en av de största frågorna många unga går omkring och funderar på... är de normala... är det okej att vara såhär och... det är nog jätte viktigt med tanke på självkänsla...* ”.

Cecilia påpekade även hur viktigt det är att vuxna och sådana som jobbar med ungdomar är insatta i hur det kan kännas för ungdomar som inte hör till normen. Cecilia menade även att det finns nog mycket att göra för att flera unga skall bli accepterade för den de är.

Cecilia: ”... *hur det är att inte höra till normen, att inte vara normal, att inte kanske vara heterosexuell eller kanske ha ett handikapp eller sådana saker...* ”.

Att få känna att man hör någonstans och känna sig accepterad samt att man har ett värde var saker som Marjo räknade upp. Om man inte har tillgång till dessa så menade Marjo att det har en påverkan:

Marjo: ” ... *att nu har det ju liksom på psyket en jätte stor betydelse...* ”.

Johanna menade att om man känner sig accepterad i gruppen kan man även acceptera sig själv. Hon förklarade sig vidare med att säga:

Johanna: ” ... *om man upplever att andra inte ser personen i fråga som bra och okej så som den är så tänker man nog själv också så... att tyvärr så speglar människan sig jätte mycket i andras tankar...* ”.

Marjo nämnde även att många ungdomar kan göra vad som helst för att bli accepterade i någon viss grupp. Hon sa:

Marjo: ” ... att har man inte pengar att köpa de där vissa kläderna så kan det i värsta fall gå till det att man går och snattar för att få eller att ha just dedär vissa pudermärkena och mejkerna helt sådant här... i och för sig så i våra vuxnas ögon såklart väldigt banala grejer men det är sådana saker som inverkar liksom jätte starkt på ungdomarna just att de skall kunna känna sig lika ”.

Marjo menade också att det kan vara en viss sorts status sökande med snatteri och liknande grejer. Det kan t. ex vara att en del upplevs som för duktiga i skolan eller för ”snälla” och måste därför gå och snatta något för att de skall vara trovärdigare och bli accepterade till någon viss grupp.

Frida, Cecilia, Henrik och Johanna var alla överens om att socialt välmående inte existerar utan sociala relationer.

Ungdomars tillgång till emotionellt stöd och pålitlighet ansåg Frida och Marjo att nog fås till en viss del och Frida påpekade att det kanske är frågan om ett lite annorlunda stöd än vad man får från föräldrarna eller vuxna. Marjo påpekade igen att det nog beror på till vilken kamratkrets man hör. Hon syftade tillbaka till det första temat om vänner och vad de har för betydelse samt kvaliteten på vänskapen och menade att det emotionella stödet nog inte är rätt om man t. ex måste dricka tillräckligt med alkohol för att få vara med.

Cecilia poängterade även att det säkert också beror på hur annorlunda man är. Avviker man hemskt mycket ifrån normen så väljer man kanske också sitt stöd mycket mera.

Johanna ansåg att emotionellt stöd och pålitlighet är en del av accepterandet.

Johanna: ” Helt på samma sätt som accepterandet... att egentligen så är emotionellt stöd och pålitlighet enligt mig ganska långt integrerade i termen acceptans... accepterandet är liksom hela systemet... ”

Johanna ansåg även att både pojkar och flickor är kapabla till att ge emotionellt stöd men att pojkarna gör det på ett annorlunda sätt och visar det på ett annat sätt. Hon menar att det är sådana här grund saker som nog finns i alla oberoende vilket kön man.

7.4 Social inklusion

I arbetet med ungdomar för att skapa social inklusion påpekar Marjo vikten av multiprofessionellt samarbete. Man samarbetar t. ex mycket med ungdomsgårdsverksamheten med bl. a att försöka få de unga att bli vana och våga gå in på ungdomsgården och hitta nya människor omkring sig där. Både Marjo och Henrik nämner även att det ordnas på fredag kvällar turer i ishallen för att försöka hitta något litet annorlunda aktiviteter för unga istället för att bara hänga runt.

I individuellt arbete nämner Marjo att man försöker träna upp de ungas sociala färdigheter så att man inte skall vara så blyg eller kanske så beroende av andras inflytande eller hur man t. ex skall uppföra sig när man går på restaurang. Hon nämner även hur viktigt det är för unga att kunna vårda sig själva, att man inte p. g. a. att man luktar illa blir utfryst ifrån en grupp.

I Fridas och Cecilias arbete nämner Frida att det nog är en sådan sak som genomsyrar hela verksamheten, att man blir sedd, hörd och respekterad. Hon nämner deras DISA – verksamhet som är en tjejgruppsverksamhet så här:

Frida: ” ... det är ju en metod i sig men den innehåller diskussion och övningar som alla då deltar i och så ser vi till att alla deltar... att ingen blir utanför ”.

Cecilia påpekar även att DISA – träffarna brukar börja med en runda där det är en som pratar och får uttrycka sig och alla andra lyssnar. Hon säger att det är ju ett sätt att få höras. Cecilia räknade även upp saker som att kunna lyssna, kunna kommunicera och vad respekt är som saker som kan diskuteras under träffarna. Hon sa även:

Cecilia: ” ... bara att ta plats, bara att säga hur man mår, säga vad man funderar på och hur mycket ren sådana där riktigt småsaker kan göra för människor... ”.

Cecilia och Frida nämner även hur viktigt det är med att ha en tillräcklig kunskap från många olika områden samt en heltäckande utbildning att gå tillbaka till.

Marjo nämnde även en flickgrupp som de har haft i tiderna där man jobbade med flickor som hade en lite svagare social sida. I gruppen jobbade man bl. a med flickornas självkänsla.

I Johanna och Henriks arbete kan utgångspunkterna vara väldigt olika. Människor är individuella och den viktigaste metoden är nog att utgå ifrån individen. Johanna påpekade att de skraddarsyr verksamheten utgående ifrån vad individen vill och behöver.

Henrik nämnde även en pojkgrupp för ensamman och inte så utåtriktade som har svårt att hitta vänner. I pojkgruppen försöker man hitta på aktiviteter tillsammans.

Henrik: ” Kanske mera aktiviteter tillsammans... om man skulle hitta sin egen grej istället... någon annan hobby istället för data... ”

Johanna tog även upp arbetet i smågrupper. Hon menade att det är viktigt att ge alla chansen att prata och säga sin åsikt men att man har även rättigheten till att vara tyst om man vill. Hon säger även att de såklart stöder och uppmuntrar de unga till att prata och göra sin röst hörd. Henrik påpekade också att det finns sådana som inte vill komma fram i gruppen och deras åsikter kan man sedan försöka få fram på något annat sätt.

Marjo ansåg att social inklusion är lika med socialt välmående och att den sociala inklusionen är viktig för ungdomar med tanke på samhörigheten:

Marjo: ” ... om man nu kan säga bland de viktigaste sakerna i den ungas liv... att om du nu frågar så säkert tusen gånger viktigare än någon skola eller något sådant där... det att man har kompisar ”.

8 ANALYS

Detta kapitel kommer att bestå av en analys av resultatet ifrån intervjuerna med teoridelen i kapitel 3. Jag kommer att göra en koppling mellan intervjuerna och teoridelen. Analysen kommer att presenteras med hjälp av kategorier som utarbetats då jag gjorde min innehållsanalys.

8.1 Sociala relationer till jämnåriga

I resultatet av intervjuerna var alla informanter utav den åsikten att vänner är en viktig del av ungas liv och att vännernas betydelse nog inte har förändrats för dagens ungdom ifrån tidigare ungdomar. Detta kan kopplas till Saari som skriver att den grekiska filosofen Aristoteles redan på sin tid ansåg att vänskapen har en betydelse för individens välmående. Aristoteles menade även att vänner är en egenskap som ingen skulle vilja leva utan. (Saari 2010: 39-40)

Ur resultatet framkom även att vänner är speciellt viktiga under tonårstiden. I teoridelen påpekas även detta att i ungdomstiden får relationerna till kompisarna en allt större betydelse (Erling & Hwang 2001: 21.) Vännernas betydelse för identitetsprocessen nämndes även i resultatet. Via de som man umgås med så väljer man även vem man vill vara, vem man är och vad man är intresserad av. Identitetsprocessen kan kopplas till Nivala som menar att kamratkretsen har börjat spela en större roll för identitetsbildningen (Nivala 2006: 115.) Detta kan även kopplas till Aaltonen m. fl som påpekar att vänskapsförhållanden har en stor betydelse för identitetsutvecklingen (Aaltonen m. fl 2007: 93.) Christakis & Fowler poängterar att våra relationer inverkar på våra val, tankar, handlingar och känslor (Christakis & Fowler 2010: 21.) Detta kan kopplas till att man väljer vem man vill vara, vem man är och vad man är intresserad av via sin umgängeskrets.

Under ungdomstiden kan vännernas betydelse även vara större än föräldrarnas eller andra vuxna med tanke på stöd. Man kanske väljer att berätta vissa saker för vänner som man t. ex inte väljer och berätta för de egna föräldrarna. Detta poängterar även Laine att vänskapsbanden börjar tävla med föräldrarna om socialt stöd och närhet (Laine 2005: 128.) Ungdomar får även information utav jämnåriga som de kanske inte diskuterar i

vuxnas sällskap (Nivala 2006:115.) I resultaten framkom det även skillnaden mellan positiv och negativ vänskap. En ungdom kan ledas in på fel spår med hjälp av den negativa vänskapen. Detta ämne kan kopplas till Salmivalli som lyfter fram vänskapsförhållandets kvalité samt vem man har som vän och hon menar att alla vänner inverkar inte positivt på den ungas utveckling (Salmivalli 2005: 40.)

Informanterna fick även berätta hur de anser att unga definierar en vän. Ur resultaten framkom begrepp såsom; någon som man kan lita på och någon som man har något gemensamt med. Enligt teorin så kommer betydelsen av att kunna dela hemligheter och känslan av närhet att börja spela en större roll i ungdomsåldern (Salmivalli 2005: 37.) Ytterligare saker för definitionen på vän, som framkom i resultaten, var; gemensamma hobbyn, gemensamma tankesätt och världsåskådning samt filosofier. Detta kan kopplas till Salmivalli som menar att vänskapsförhållanden skall fungera som emotionella och kognitiva resurser (Salmivalli 2005: 36.)

Ur resultatet framkom det även att det är oftare flickor som har en ”bästis” och för pojkarna så är vännerna kanske mera som en grupp. Detta kan kopplas till olika teorier. Enligt Wrangsjö så har flickor oftast ett större behov och tendens att ha en bästa vän, medan pojkar trivs bättre i grupp (Wrangsjö 2004: 131.) Enligt Salmivalli så upplever flickor mera närhet i sina vänskapsrelationer, vilket också kanske kan vara en orsak till varför flickor oftare har en bästa vän (Salmivalli 2005: 37.) Detta kan även kopplas till Kauppinens m. fl forskning, där resultatet hade visat att flickor hade ett större antal nära människorelationer än pojkar (Kauppinen m. fl 2004: 24.)

Enligt resultatet så ansågs behovet av en vän vara stort och i resultatet framkom det även att det finns många som inte har en vän. Att få ha en vän ansågs däremot som ett tecken på psykiskt välbefinnande. I teorin påpekas det att barns och ungas upplevelser av exklusion påverkar deras utveckling och lärande negativt (Madsen 2006: 179.) Detta kan förklaras med att de som upplever exklusion upplever sig säkert också psykiskt illamående dvs. en negativ upplevelse för utvecklingen.

Människan är individuell och för en del så räcker det med kanske bara några få vänner runt omkring sig, detta framkom ur resultatet. Människan upplever ensamhet och sina

relationer olika. En del kan känna sig ensamma oberoende hur många nära vänner det finns. (Saari 2010: 125)

Ur resultatet framkom även att vännerna är betydelsefulla för att kunna dela erfarenheter med samt att kunna spegla sig med i frågor såsom t. ex är jag normal? och hur är det med dig? Detta kan kopplas till teorin som säger att man generellt under ungdomstiden brukar börja använda vännerna för att jämföra eller värdera andras sociala uppförande (Laine 2005: 128.)

8.2 Ungdomar och grupptillhörighet

Gemenskapens och delaktighetens betydelse ansågs vara enligt resultaten stor. Att få tillhöra en gemenskap och vara delaktig i en kamratgrupp påverkar både identitetssökandet och självständighetsblivandet för den unga. Detta kan kopplas till Eriksson som säger att begreppet gemenskap är nära kopplat till faktorer såsom grupp, individ och identitet. Individen utvecklar både sig själv och sin självidentitet med hjälp av gemenskapen. (Eriksson 2004: 72) Självständighetsblivandet kan sedan vidare kopplas till Aaltonen m. fl som påpekar att samspel och relationer har en stor betydelse för nya utmaningar i ungdomsåldern som t. ex självständighetsblivandet (Aaltonen m. fl 2007: 85.)

I resultaten kom det även fram att alla ändå behöver en slags bekräftelse för att kunna bygga sin egen självkänsla oberoende hur gammal man än är. I teori delen pratar Garpelin om hur viktigt det är med stöd ifrån den egna kamratkretsen för att man inte skall känna skam inför andra (Garpelin 1998: 219.) Detta kan även kopplas till Aaltonen m. fl som poängterar hur viktigt det är för den unga med positiva reaktioner och acceptans av vänner eftersom det stärker självkänslan (Aaltonen m. fl 2007: 94.)

Enligt resultatet så har gemenskapen en betydelsefull roll för de unga när de tillhör en grupp. Som ung så vill man höra till en grupp och gemenskapen syns kanske genom att man klär sig lika, har samma hobby eller kanske lyssnar på samma musik. Enligt Eriksson och Markström finns det två olika synvinklar till varför man samlas i en grupp eller håller sig till en grupp. Vi har alla fysiska och psykiska behov som t. ex känslan av att

tillhöra en grupp samt betydelsefulla relationer. Vi har även behov av att få något i gengäld av andra personer, att känna sig uppskattad eller att få känna att man hör till en gemenskap. (Eriksson & Markström 2000: 101-102) Dessa alla faktorer är betydelsefulla när man tillhör en grupp.

Ett resultat var även det att flickor anses kunna lämna någon utanför gruppen mycket lättare än pojkar. Detta kan kopplas till forskningen gjord av Feigenberg m. fl som poängterar att flickor oftare är förövare till handlingar som skadar den andras självförtroende eller sociala status (Feigenberg m. fl 2008: 168.) Genom att lämna någon utanför gruppen så skadar man därmed också självförtroendet och individens sociala status.

Ur resultatet framkom även att gruppens betydelse för ungdomar är att de kan få känna sig hemma någonstans samt att de kan relatera till andra och i gruppen finns även sådana som förstår en och lyssnar på en. Detta kan kopplas till teoridelen där begreppet social värld beskrivs. En social värld kan bildas av t. ex kamratgruppen och det centrala i den sociala världen är att man kan känna sig hemma någonstans samt att kunna uppleva en viss likhet med de andra. (Berglund 2000: 30) Det är alltså viktigt för individen att känna att man tillhör någon slags social värld, i detta fall kamratgruppen. Någon som lyssnar och förstår en är även faktorer som är viktiga för ungdomar både i kamratgruppen eller i någon form av organiserad verksamhet. Detta kan kopplas till Ranne som påpekar att i arbetet med ungdomar så är det viktigt att de känner sig förstådda och sedda (Ranne 2002: 102.)

Att fungera i grupp innebär även att man lär sig mera om sig själv genom andra och då kan man även spegla sig i andra för att bli så som man själv vill bli samt utveckla självperspektiv. Detta kan kopplas till Berglund som säger att vårt sociala samspel med andra människor har fått en större betydelse i hur vi förstår oss själva och hur vi handlar. Berglund påpekar även att samspelet är nödvändigt för att vi skall kunna känna oss uppskattade och synliga samt ge oss erfarenhet och skapa vår självbild. (Berglund 2004: 140-141) Detta kan även kopplas till Salmivalli, vänskapsband fungerar även som informationskällor om andra, världen och det egna jaget (Salmivalli 2005: 36.)

Resultatet visade även att ungdomar kan höra till många olika slags grupper och fungera i olika slags roller. Enligt forskning så är unga medlemmar i många och varierande sociala nätverk (Korkiamäki & Ellonen 2010: 18.) Enligt Madsen så hör det även till processer i social inklusion att individen får pröva på olika slags roller och positioner (Madsen 2006: 178.) Korkiamäki påpekar även att de ungas delaktighet sker i dagens samhälle i många olika sociala världar (Korkiamäki 2009: 99.)

Ur resultatet framkom även att det skulle vara betydelsefullt att alla skulle hitta sin plats i gruppen. Det finns dock många som inte hör till någon grupp och inte har hittat sin plats i samhället. Oftast är de ungdomar som inte hittat sin plats också psykiskt illamående, vilket också konstaterades att ha med ensamhet att göra. Berglund säger att kunna hitta sin plats i samhället hör till ett socialt behov som vi alla behöver. För att kunna hitta sin plats i samhället krävs ett samspel i sociala miljöer med andra. De sociala miljöerna påverkar även hur vi upplever oss själva samt hur vi mår. (Berglund 2000: 18-19) Gruppen har en stor betydelse för individens välmående och det är vanligare att ensamma människor lider av ohälsa (Eriksson & Markström 2000: 102.) Lämsä konstaterar även att sociala relationer samt avsaknaden av dem har blivit en riskfaktor för barn och unga i dagens samhälle (Lämsä 2009: 28.)

Resultatet påpekade även att individen utvecklar en sorts självsäkerhet av att få vara inkluderad i en grupp. Enligt Holt – Lunstad m. fl så ger tillhörigheten till sociala nätverk meningsfulla roller, vilket stärker individens självförtroende (Holt – Lunstad m. fl 2010: 2.) Spontanitet och klädstil nämndes även som faktorer för hur man ser att den unga är inkluderad i gruppen. Detta kan kopplas till teorin om att vänskap hör ihop med begrepp såsom spontanitet, frivillighet, likhet och känslor (Ahrne & Sundberg 2007: 139.)

8.3 Socialt välmående och socialt kapital

Betydelsen av att vara accepterad visade sig även vara väldigt stor enligt resultatet. I resultatet framkom även att den ungas tillgång till acceptans har en betydelse för självkänslan. Enligt teorin så kommer vännernas acceptans att ha en viktig betydelse för individen under ungdomstiden (Laine 2005: 128.) Aaltonen m. fl påpekar även att det är

viktigt att den unga får positiva reaktioner och acceptans av vänner eftersom det stärker självkänslan (Aaltonen m. fl 2007: 94.)

Enligt resultatet så är det viktigt att vuxna och sådana som jobbar med ungdomar är insatta i hur det känns för unga som inte hör till normen som t. ex att inte vara heterosexuell eller ha ett handikapp. Det finns även mycket att göra för att fler unga skall bli accepterade som de är. Langager påpekar att tanken om inklusion innehåller en moralisk värdering som är ett jämlikt mål för alla och att mångfald är en gemensam tillgång. Ett inkluderande samhälle är ett gemensamt mål för samhällets aktörer. (Langager 2010: 33-34) Den sociala inklusionen har även några mål som den eftersträvar. Ett av dessa är att utveckla social-, och kulturell mångfald som anses vara betydelsefullt för utveckling och lärande. Social inklusion strävar även efter ett socialt deltagande i olika gemenskaper. (Madsen 2006: 178)

Att få känna sig accepterad och att man hör någonstans var även faktorer som nämndes i resultatet. Detta kan kopplas till Aaltonen m. fl som bl. a säger att vänskapsrelationer skall främja känslan av acceptans, gemenskap och sammanhållning (Aaltonen 2007: 93.) Resultatet påpekar även att om man känner sig accepterad i gruppen så kan man även acceptera sig själv. Detta kan kopplas till Berglund som anser att sociala relationer som är bekräftade ger oss känslan av att vara respekterade både av oss själva och av andra (Berglund 2004: 157.) Acceptansen har även en inverkan på att ungdomarna skall kunna känna sig lika och många unga gör även väldigt oförnuftiga saker för att få känna sig lika. Enligt Erling & Hwang så beror grupptricket till en stor del på viljan av att vara som de andra och känna sig delaktig i den egna gruppen (Erling & Hwang 2001: 28.)

Resultatet påpekade även att det kan vara en viss sorts status sökande när ungdomar väljer att t. ex snatta eller utföra liknande saker för att bli accepterade till någon viss grupp. Korkiamäki & Ellonen påpekar att vänskapsförhållanden är en slags utvecklingskontext där den ungas sociala status är i avgörande position inom gruppen (Korkiamäki & Ellonen 2010: 18.) Den sociala statusen har säkert en betydelse för vem som blir accepterad till någon viss grupp och vilken roll man har i gruppen. För att uppnå en viss social status så väljer man att gå och snatta för att bli accepterad. Keltikangas – Järvinen säger att

social status innebär position och att en hög status har en stor betydelse för individens utveckling under ungdomstiden (Keltikangas – Järvinen 2010: 193.) Aaltonen m. fl poängterar att det är väldigt viktigt för de unga att kunna känna sig accepterade och att många känner press ifrån kamratgruppen (Aaltonen m. fl 2007: 87.)

Socialt välmående kan inte existera utan sociala relationer var även ett resultat. I Holt – Lunstad m. fl påpekar man att sociala relationer kan bli ihopkopplade med faktorer som skyddar hälsan, sociala relationer kan t. ex stöda direkt eller indirekt som en modell för sunt beteende (Holt – Lunstad 2010: 2.) Enligt Ruuskanen så påverkas vårt sociala välmående av olika faktorer, t. ex socialt kapital. Socialt kapital innebär vår sociala omgivning såsom våra sociala relationer och sociala nätverk. (Ruuskanen 2002: 5)

Tillgången till emotionellt stöd och pålitlighet ansågs enligt resultatet nog att fås till en viss del och att det nog beror på till vilken kamratkrets man hör. Ur resultatet framkom även att både flickor och pojkar nog är kapabla till att ge emotionellt stöd men att pojkarna kanske gör det på ett annorlunda sätt. Salmivalli påpekar att vänskapsrelationer skall ge emotionellt stöd och närhet (Salmivalli 2005: 36.) Aaltonen m. fl betonar även betydelsen av närhet och emotionellt stöd i vänskapsrelationerna för de unga (Aaltonen 2007: 93.) Korkiamäki & Ellonen betonar även i sin forskning att upplevelsen av socialt stöd och delaktighet var tydligt kopplade till hurdana vänskapsrelationer den unga lever i (Korkiamäki & Ellonen 2010: 29.) Kauppinen m. fl visar i sin forskning att både flickor och pojkar är kapabla till att ge emotionellt stöd. De procentantal som presenteras i forskningen visar dock på en mindre procentandel för pojkar i mottagandet av emotionellt stöd. (Kauppinen m. fl 2004: 26)

8.4 Socialpedagogik och att främja social inklusion

Som arbetssätt för att skapa social inklusion nämns i resultatet att man försöker träna upp de ungas sociala färdigheter för att de inte kanske skall vara så blyga eller beroende av andras inflytande. I resultatet nämns även sociala färdigheter som hur man skall uppföra sig när man går ut och äta eller helt enkelt hur man skall vårda sig själv för att inte bli utfrysad ur en grupp p. g. a att man luktar illa. Enligt Hämäläinen så är socialpedagogiken en fostrande aktivitet som koncentrerar sig på integrationssvårigheter och före-

byggande av social utslagning. Man strävar efter att stärka individen som subjekt och förmågan att hantera det egna livet. (Hämäläinen 2010: 48, 53) Madsen påpekar att den sociala inklusionen huvudsakligen försöker undvika utanförskap i vardagliga sociala sammanhang som individen befinner sig i (Madsen 2006: 181.) För att undvika utanförskap tränar man alltså upp de ungas sociala färdigheter i vardagliga sammanhang.

En annan sak som nämns i resultatet som en central del i arbetet med ungdomar är att man blir sedd, hörd och respekterad. I gruppverksamhet nämns även att utanförskap är något som man inte strävar efter. Detta kan kopplas till Hämäläinen & Kurki som påpekar att till socialpedagogiska arbetsprinciper hör bl. a att man respekterar varandra (Hämäläinen & Kurki 1997: 138.) Detta kan även kopplas till Ranne som poängterar att i arbetet med ungdomar är det viktigt att de känner sig förstådda och sedda (Ranne 2002: 102.) Korkiamäki säger att delaktighet i ungdomsarbetet innebär bl. a att bli hörd samt delaktighet i organiserad verksamhet (Korkiamäki 2009: 83.) Ur resultatet framkom även att ett sätt att få höras är att man får prata och uttrycka sig och säga hur man mår och vad man funderar på. Att kunna lyssna och kommunicera är även saker som diskuteras i gruppverksamhet. Detta kan kopplas till Korkiamäki som säger att närhet, ömsesidigt stöd och pålitlighet påverkar det sociala kapitalet och ger oss känslan av att bli hörda (Korkiamäki 2009: 84)

I resultatet framkommer det även att det är viktigt att ha en heltäckande utbildning och kunskap från många olika områden i arbetet med unga. Detta påpekar även Hämäläinen som anser att det är viktigt att känna till bl. a sociologi och psykologi som vetenskaper för att lättare kunna förstå de ungas utveckling (Hämäläinen 2010: 48.)

Självkänslan nämndes även som en faktor som jobbas med i tjejgruppsverksamhet. Hämäläinen & Kurki påpekar att stärka självkänslan hör till socialpedagogiska verksamhetens arbetsprinciper (Hämäläinen & Kurki 1997: 138.)

Enligt resultatet så utgår man ifrån i arbetet med ungdomar att alla är individuella samt att arbetet skall utgå ifrån individens behov. I teorin påpekas även att arbetet skall utgå ifrån individen samt att man skall respektera och stöda den unga (Kurki 2010: 65.) Att hitta på aktiviteter tillsammans hör även till gruppverksamhetens arbetssätt. Detta kan

även kopplas till Kurki som påpekar att aktivitet och delaktighet är grundfaktorer som leder till interaktion mellan individer. Aktiverande och deltagande anses även vara samhällsliga grundfaktorer. (Kurki 2010: 65)

Arbetet i smågrupper lyftes även fram i resultatet. Där är det viktigt att man ger chansen till alla att säga sin åsikt men samtidigt har man även rättigheten till att vara tyst om man vill. Detta kan kopplas till Korkiamäki som säger att delaktighet upplevs som ett medlemskap i sociala grupper. Grunden för delaktigheten är att den unga själv kan påverka i vilka sammanhang man väljer att delta i och vilka man inte väljer att delta i. (Korkiamäki 2009: 85, 99)

I resultatet framkom även att social inklusion är lika med socialt välmående. Den sociala inklusionen är även viktig med tanke på samhörighet. Madsen säger att en socialt integrerad människa har skapat sociala band med andra individer eller samhällets organisationer. Om man är socialt integrerad kan man även uppleva social tillhörighet. (Madsen 2006: 135-136)

9 DISKUSSION

9.1 Reflektering kring metodval och resultat

Som metod använde jag mig av den kvalitativa forskningsmetoden och det anser jag att var rätt eftersom jag ville undersöka mitt ämne ur ett expertperspektiv. Med denna metod fick jag även rikliga svar och resultatet formades av informanternas egna åsikter och uppfattningar, vilket också är tanken med kvalitativ forskningsmetod.

För att få svar på mina tre forskningsfrågor ur ett expertperspektiv preciserade jag den tredje frågan till; - *vad uttrycker dagens ungdom om sina vänskapsrelationer och sociala välmående, och hur jobbar ni för att stöda dessa?* Jag anser att denna fråga har besvarats eftersom det framkommer ur resultatet hur betydelsefulla vänskapsrelationerna är, hur viktiga relationerna är för det sociala välmående samt vilka arbetssätt som används för att stöda gemenskapen bland unga dvs. den sociala inklusionen. Jag skulle vilja lyfta fram betydelsen av acceptans ifrån kamratgruppen och acceptandet av att inte höra till normen som framkom i resultatet som viktiga faktorer. Enligt teoridelen så hör acceptans till en grundfaktor för det sociala välmående och resultatet visar även att det har på psyket en stor betydelse för de ungdomar som inte accepteras. Detta har ju även med social inklusion att göra och i resultatet påpekas även att social inklusion är socialt välmående. Om man inte är accepterad så hör man säkert inte heller till någon grupp eller gemenskap och är därmed inte heller socialt inkluderad. Att inte vara socialt inkluderad tyder ju på ensamhet. Ensamheten lyftes även fram i resultatet och en individ som upplever ensamhet upplever nog inte heller ett socialt välmående. I resultatet lyfts bl. a fram en pojkgrupp för sådana som är ensamma där man försöker hitta på olika aktiviteter tillsammans med pojkarna för att skapa social inklusion. Detta får mig även att tänka på sociokulturell inspiration, vilket innebär att man försöker inspirera individer för att de skall få uppleva en gemenskap och aktivt delta samt känna sig inkluderade i samhället.

Mina informanter har gett mig riklig information och jag anser att valet av informanterna var passande eftersom alla är insatta i ungdomarnas vardag. Informanterna representerar även olika arbetsfält med ungdomar vilket har gjort att resultaten har varit bredare

och sett ur olika synvinklar. Man kan dock se en viss likhet i informanternas svar men även olikheter som säkert beror på vilket arbetsfältet är. Svaren jag fått av informanterna går att koppla ihop med syftet för undersökningen, samt forskningsfrågorna. Den första forskningsfrågan som behandlar individens socialiseringsprocess, hade jag först tänkt mig att jag skulle besvara genom litteraturen. Men under analyseringsskedet märkte jag att där finns även information som går att koppla till resultatet från intervjuerna. Generellt anser jag att mina källor i teoridelen har varit mångsidiga men i kapitlet om social inklusion så använde jag mig för det mesta av Madsen 2006 eftersom boken har varit en central del för mig under hela studietiden om ämnet social inklusion.

9.1.1 Reliabilitet

De resultat som jag har fått av mina informanter går nog säkert att jämföras om jag skulle göra undersökningen på nytt med samma informanter. Jag har även använt mig av samma intervjuguide under alla intervjuer och i mina informanters svar speglas en viss likhet i jämförelsen av allas svar.

För att kunna kontrollera reliabiliteten i en forskning krävs även en klar beskrivning av metod och analys för att visa hur man kommit fram till resultatet. Detta hjälper även andra forskare att utföra en liknande forskning, vilket skulle tyda på en stark reliabilitet om resultaten skulle vara lika. (Denscombe 2009: 381.) Detta anser jag att jag har en tydlig beskrivning på vad jag använt mig av för metod och analys samt min egen forskningsprocess.

Jacobsen påpekar även att man bör reflektera över hela intervjusituationen och vad som skulle kunna påverka reliabiliteten där, t. ex intervjuplatsen, var det en bra miljö, hur man själv fungerade som intervjuare osv. (Jacobsen 2007: 137) Alla intervjuer skedde i en lugn och tyst miljö och intervjuerna behövde aldrig avbrytas. Intervjuplatserna var sådana som informanterna var bekanta med och själva valt ut. Under den första intervjun var jag nog mest nervös men jag tycker att nervositeten avtog lite sen när vi hade kommit igång. Under alla intervjuer försökte jag ha en öppen, lugn och lyssnar position samt ställa frågor för att ytterligare få klarhet i saker. Den sista intervjun utfördes huvudsakligen på finska men jag tror att varken språket eller min lilla nervositet har på

något vis påverkat resultatets reliabilitet, intervjun löpte nog ändå ganska flytande fastän den utfördes på finska.

9.1.2 Validitet

Validitet innebär att man undersöker om en fråga har besvarats så som man vill att den skall besvaras (Bell 2006: 117.) Jag anser att jag har fått de svar som jag har strävat efter för att kunna besvara mitt syfte och forskningsfrågor i undersökningen. Alla informanter svarade på alla teman som jag hade i min intervjuguide och inget tema blev obehandlat. Enligt Denscombe så undersöker man för att stärka validiteten om insamlingsmaterialet är korrekt och sanningsenligt, man kan även fråga sig om materialet är av rätt sort för att belysa forskningsämnet (Denscombe 2009: 425, 378.) Om insamlingsmaterialet är korrekt går att jämföras med att jag har kunnat koppla det insamlade materialet, resultatet, till min teoridel. Detta tyder på att resultatet är sanningsenligt. Materialet är även av rätt sort eftersom jag har fått svar på min preciserade forskningsfråga och svaren motsvarar även mitt syfte med undersökningen.

9.1.3 Generaliserbarhet

För att granska generaliserbarheten kan man jämföra resultatet med andra liknande studier för att få reda på om det går att se en likhet mellan de egna respondenterna och andra respondenter (Patel & Davidson 2003: 106.) Mina tidigare forskningar baserar sig på ungdomars egna åsikter förutom den Meta – analytiska överblicken som baserar sig på vuxna. Eftersom jag har kunnat koppla en del resultat till dessa forskningar fastän de inte är ur ett expertperspektiv tyder det på att mina informanter är insatta i ungdomars relationer och verklighet.

9.1.4 Etiska aspekter

Enligt Jacobsen 2007 och Denscombe 2009 finns det tre olika etiska aspekter som man bör beakta under en forskningsprocess. Dessa tre finns beskrivna i kapitel 6.4. *Informerat samtycke* har jag gjort en skriftlig blankett över där undersökningens syfte, att jag får använda mig av bandspelare, respondenten vet vad examensarbetet handlar om samt att respondentens namn uppkommer i arbetet finns uppräknat. *Skydd av privatlivet*; mina

informanter har gått med på att deras namn uppkommer i examensarbetet och är därmed inte anonyma. Informationen som har insamlats av informanterna har inget att göra med deras privatliv, utan informationen är deras åsikter och synsätt som professionella. Informationen och materialet som jag har insamlat av respondenterna är det endast jag som har haft tillgång till. *Krav på korrekt presentation av data* har uppfyllts genom att jag har presenterat resultatet korrekt och fullständigt.

9.2 Arbetslivsrelevans

Detta examensarbete belyser hur viktigt det är för ungdomar att ha sociala relationer och tillhöra en gemenskap med tanke på det sociala välmående. Examensarbetet riktar sig till sådana som jobbar inom ungdomsfältet, men även till föräldrar med barn i ungdomsåldern. Examensarbetet kan ge en större förståelse för hur ungdomar upplever och hanterar sina sociala relationer under utvecklingsperioden där vänner och den sociala inklusionen är av stor betydelse för den ungas framtid.

9.3 Förslag på fortsatt forskning

Man skulle kunna tänka sig att undersöka i ungdomarnas egna åsikter om sina sociala relationer och nätverk. Intressant skulle även vara om man kunde nå de som upplever ensamhet och få en förståelse för hur de upplever sin situation och hur de känner sig.

KÄLLOR

Aaltonen, Marjo. Ojanen, Tuija. Vihunen, Riitta & Vilén, Marika. 2007, *Ungdomstiden*, Utbildningsstyrelsen, 451 s.

Ahrne, Göran & Sundberg Mikaela. 2007, Hur är vänskap möjlig? I: Carleheden, Mikael. Lidskog, Rolf. Roman, Christine (red.) *Social interaktion – förutsättningar och former*, Malmö: Liber, s. 129, 130, 139.

Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj. 2008, *Tolkning och reflektion, Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, 2 uppl, Lund: Studentlitteratur, 598 s.

Andersson, Bengt-Erik. 1985, *Som man frågar får man svar – en introduktion i intervju- och enkätteknik*, Stockholm: Rabén & Sjögren, 206 s.

Bell, Judith. 2006, *Introduktion till forskningsmetodik*, 4 uppl, Lund: Studentlitteratur, 265 s.

Berglund, Stig – Arne. 2000, *Social pedagogik, I goda möten skapas goda skäl*, Lund: Studentlitteratur, 287 s.

Berglund, Stig – Arne. 2004, Det välgörande med att uttrycka sig – socialpedagogik och narrativ metod i det moderna, I: Eriksson, Lisbeth. Hermansson, Hans – Erik & Münger, Ann – Charlotte (red.) *Socialpedagogik och samhällsförståelse, Teori och praktik i socialpedagogisk forskning*, Eslöv: Symposion, s. 140-141, 157.

Christakis, Nicholas A & Fowler, James H. 2010, *Connected, Mänskliga relationer och sociala nätverk och deras betydelse I våra liv*, Stockholm: Natur & Kultur, 364 s.

Denscombe, Martyn. 2009, *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, 2 uppl, Lund: Studentlitteratur, 445 s.

Domagala-Zysk, Ewa. 2006, The Significance of Adolescents` Relationships with Significant Others and School Failure, I: *School Psychology International*: 2/2006 s. 232-247.

Eriksson, Lisbeth. 2004, Gemenskapen då och nu, I: Eriksson, Lisbeth. Hermansson, Hans – Erik & Münger, Ann – Charlotte (red.) *Socialpedagogik och samhällsförståelse, Teori och praktik i socialpedagogisk forskning*, Eslöv: Symposion, s. 72-74, 77-78

Eriksson, Lisbeth & Markström, Ann-Marie. 2000, *Den svårfångade socialpedagogiken*, Lund: Studentlitteratur, 236 s.

Erling, Ann & Hwang, Philip (red.) 2001, *Ungdomspsykologi, Utveckling och livsvillkor*, Stockholm: Natur och Kultur, 214 s.

Feigenberg Falk, Luba. Steel King, Melissa. Barr, Dennis. J & Selman, Robert. L. 2008, Belonging to and exclusion from the peer group in schools: influences on adolescents` moral choices. I: *Journal of Moral Education*: 2/2008 s. 165-184.

Forsman, Birgitta. 2002, *Vetenskap och moral*, Nora: Nya Doxa, 240 s.

Garpelin, Anders.1998, *Skolklassen som ett socialt drama*, Lund: Studentlitteratur, 245 s.

Gustavsson, Anders. 2008, Vår tids socialpedagogik, I: Molin, Martin. Gustavsson, Anders & Hermansson, Hans – Erik (red.) *Meningsskapande och delaktighet, Om vår tids socialpedagogik*, Göteborg: Daidalos, s. 24.

Holt-Lunstad, Julianne. Smith, Timothy. B & Layton, J. Bradley. 2010, Social Relationships and Mortality Risk: A Meta-analytic Review. I: *PLoS Medicine*: 7/2010 s. 1-20, Hämtad: 31. 8. 2010, Tillgänglig:

<http://www.plosmedicine.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pmed.100031>

[6](#)

Hämäläinen, Juha. 2010, Ungdomsfostrans teori i socialpedagogisk inramning, I: Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.) *Ungdomsfostrans teori – utgångspunkter och inlägg*, Nätverket för ungdomsforskning/Ungdomsforskningssällskapet, s. 48, 53, 55-59, Hämtad: 27.01.2011, Tillgänglig:
<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/ungdomsfostransteori.pdf>

Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena. 1997, *Sosiaalipedagogiikka*, Porvoo: WSOY, 254 s.

Jacobsen, Dag Ingvar. 2007, *Förståelse, beskrivning och förklaring – Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur, 316 s.

Kauppinen, Tuula. Koivu, Aija & Nissinen, Aulikki. 2004, Nuorten kokemukset lähisuhteista ja saamastaan tuesta yläastevuosien aikana. I: *Nuorisotutkimus*: 3/2004 s. 20-32.

Keltikangas – Järvinen, Liisa. 2010, *Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot*, Helsinki: WSOY, 263 s.

Korkiamäki, Riikka. 2009, ”Kaljaporukoita” vai ”ihan tavallisia koviksii” – osallisuus vertaisryhmässä nuorten määrittelyn kohteena, I: Raitakari, Suvi & Virokannas Elina (toim.) *Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät, Puheenvuoroja asiantuntijuudesta, käytännöistä ja kohtaamisista*, Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 96, s. 83-85, 97, 99, 101.

Korkiamäki, Riikka & Ellonen, Noora. 2010, Ikätoverisuhteet sosiaalisina resursseina yläkouluiässä. I: *Nuorisotutkimus* 3/2010 s. 18-35.

Kurki, Leena. 2001, Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatukseen, I: Karila, Kirsti. Kinos, Jarmo & Virtanen, Jorma. *Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia*, Jyväskylä: PS – kustannus, s. 118.

Kurki, Leena. 2002, *Persoona ja yhteisö, personalistinen sosiaalipedagogiikka*, Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, 172 s.

Kurki, Leena. 2010, Ungdomsfostran inom ramen för sociokulturell inspiration, I: Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.) *Ungdomsfostrans teori – utgångspunkter och inlägg*, Nätverket för ungdomsforskning/Ungdomsforskningssällskapet, s. 65, Hämtad: 27.01.2011, Tillgänglig:

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/ungdomsfostransteori.pdf>

Kuula, Arja. 2006, *Tutkimusetiikka, Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*, Tampere: Vastapaino, 265 s.

Laine, Kaarina. 2005, *Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa*, Helsinki: Otava, 264 s.

Langager, Sören. 2010, Social pedagogy and inclusion paradoxes – alterations in the conception of normality, normalisation policy and the privileges of diagnosis, I: Eriksson, Lisbeth & Winman, Thomas (eds.) *Learning to fly, Social pedagogy in a contemporary society*, Göteborg: Daidalos, s. 33-34.

Lappalainen, Kristiina. Kuittinen, Matti & Meriläinen, Matti (toim.) 2008, *Pedagoginen hyvinvointi*, Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura, 220 s.

Lehto, Maarit. 2011, Enkät om Sibboelevanters hälsa väcker oro hos hälsovårdare, *Borgå-bladet*, 20. 1. 2011, Hämtad: 7. 3. 2011, Tillgänglig:

<http://www.ostnyland.fi/ostnyland/orter/sibbo/2011-01-20/enkat-om-sibboelevanters-halsa-vacker-oro-hos-halsovardare>

Lämsä, Anna – Liisa (toim.) 2009, *Mun on paha olla, Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin*, Jyväskylä: PS – kustannus, 252 s.

Lämsä, Anna – Liisa & Kiviniemi, Liisa. 2009, *Läheiset ihmiset toivon vahvistajana*, I: Lämsä, Anna – Liisa (toim.) *Mun on paha olla, Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin*, Jyväskylä: PS – kustannus, s. 227.

Madsen, Bent. 2001, *Socialpedagogik*, Lund: Studentlitteratur, 244 s.

Madsen, Bent. 2006, *Socialpedagogik, Integration och inklusion i det moderna samhället*, Lund: Studentlitteratur, 301 s.

Nieminen, Juha. 2010, Den felande länken – Ungdomsfostran i vetenskapen, i teorin om fostran och som ram för ungdomsarbetet, I: Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.) *Ungdomsfostrans teori – utgångspunkter och inlägg*, Nätverket för ungdomsforskning/Ungdomsforskningssällskapet, s. 7, 12, Hämtad: 27.01.2011, Tillgänglig: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/ungdomsfostransteori.pdf>

Nivala, Elina. 2006, Koulukuraattori nuoren maailmassa, I: Kurki, Leena. Nivala, Elina & Sipilä-Lähdekorpi, Pirkko, *Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa*, Helsinki: Finn Lectura, s. 105, 114 - 115.

Ohlsson, Lars B & Swärd, Hans. 1994, *Ungdom som samhällsproblem*, Lund: Studentlitteratur, 242 s.

Ojanen, Markku. 2009, *Hyvinvoinnin käsikirja*, Helsinki: Kirjapaja, 223 s.

Patel, Runa & Davidson, Bo. 2003, *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, 3 uppl, Lund: Studentlitteratur, 149 s.

Pulkkinen, Lea. 2002, *Mukavaa yhdessä, Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys*, Jyväskylä: PS - kustannus, 312 s.

Ranne, Kaarina. 2002, *Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä, Sosiaalipedagogiikka suomalaisten ja ruotsalaisten asiantuntijahaastattelujen sekä dokumenttien valossa*, Turku: Turun yliopisto, 161 s.

Rautiainen, Asta (toim.). 2005, *Koulu yhteisöllisenä toimijana*, Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadian Julkaisuja, Sarja B: Oppimateriaalit 4, Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu, 130 s.

Ruuskanen, Petri (toim.) 2002, *Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi, näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille*, Jyväskylä: PS - kustannus, 224 s.

Saari, Juho. 2010. *Yksinäisten yhteiskunta*, Helsinki: WSOYpro, 272 s.

Salmivalli, Christina. 2005, *Kaverien kanssa, Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys*, Jyväskylä: PS – kustannus, 240 s.

Sting, Stephen. 2004, Dum eller klok? Sociala bildningsperspektiv i kunskapssamhället, I: Eriksson, Lisbeth. Hermansson, Hans – Erik & Münger, Ann – Charlotte (red.) *Socialpedagogik och samhällsförståelse, Teori och praktik i socialpedagogisk forskning*, Eslöv: Symposion, s. 67-68.

Udehn, Lars. 2007, Människan som social varelse, I: Edling, Christofer & Rydgren, Jens (red.) *Social handling och sociala relationer*, Stockholm: Natur & Kultur, s. 49.

Wrangsjö, Björn. 2004, *Tampas med tonåringar, Ungdomsutveckling i familjeperspektiv*, 2 uppl, Stockholm: Natur & Kultur, 178 s.

BILAGA 1: E-POST TILL INFORMANTER

Hej!

Jag är en socionomstuderande från Arcada. Jag skriver mitt examensarbete om ungdomars sociala relationer och hur de påverkar välmåendet. Jag undrar om ni möjligen skulle vara intresserade av att ställa upp på en intervju?

Ifall ni är intresserade så vill jag fråga nu med detsamma om det är ok för er att ert namn uppkommer i mitt arbete och att jag använder mig av bandspelare? Under intervjun hade jag tänkt mig att vi skulle diskutera olika teman som behandlar ungdomars sociala relationer och välmående.

Mvh: Sofia Eklund
040-xxxxxxx

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Arcadasta. Kirjoitan opinnäytetyöni nuorten sosiaalisista suhteista ja miten ne vaikuttaa hyvinvointiin. Tulisni mielelläni haastattelemaan teitä jos olette kiinnostuneita olemaan mukana tutkimuksessani.

Jos olette kiinnostuneita kysyisin nyt samalla jos teille sopii että nimenne tulee näkyviin tutkimuksessani ja että käytän nauhuria? Haastattelun aikana olen ajatellut että keskustellaan erilaisista teemoista jotka käsittelee nuorten sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi.

Ystävällisin terveisin: Sofia Eklund
040-xxxxxxx

BILAGA 2: INFORMERAT SAMTYCKE

Respondenten tillåter härmed att Sofia Eklund får använda sig av informationen som uppkommer under intervjun i sitt examensarbete, vars syfte är att ur ett expertperspektiv beskriva sociala relationer och social inklusions betydelse för ungdomars välmående. Respondenten ger även sin tillåtelse till att hans/hennes namn uppkommer i examensarbetet samt att Eklund använder sig av bandspelare under intervjutillfället. Respondenten vet vad examensarbetet handlar om samt vilka teman som kommer att diskuteras under intervjun.

Datum

Underskrift och namnförtydligande

KIRJALLINEN HYVÄKSYMINEN HAASTATTELUUN OSALLIS- TUMISESTA

Haastateltava hyväksyy että Sofia Eklund saa käyttää tietoa haastattelusta opinnäytetyössään, jonka tavoite on asiantuntija näkökulmasta kuvata sosiaalisten suhteiden ja sosiaalisen inklusion merkitys nuorten hyvinvoinnille. Haastateltava hyväksyy myös että hänen nimensä tulee esiin opinnäytetyössä sekä että Eklund käyttää nauhuria haastatteluhetkellä. Haastateltava tietää mitä opinnäytetyö käsittelee sekä mitkä teemat joista haastattelun aikana keskustellaan.

Päivämäärä

Allekirjoitus ja nimenselvennys

BILAGA 3: INTERVJUGUIDE

Bakgrundsfrågor

- Utbildning?
- Hur länge har du jobbat med ungdomar?

1 Social inklusions relation till socialt välmående?

Vänner

- Vad betyder vänner för dagens ungdom?
- Hur definierar de unga en vän?
- Behovet av en nära vän?

Grupptillhörighet

- Betydelsen av gemenskap och delaktighet?
- Betydelsen av att tillhöra en grupp?
- Hur ser man att den unga är inkluderad i gruppen?

Socialt välmående

- Betydelsen av att vara accepterad?
- Tillgång till emotionellt stöd och pålitlighet i kamratkretsen?

2 Vilka metoder används för att främja social inklusion?

Social inklusion

- Metoder eller sätt som används för att skapa social inklusion? (t. ex att alla blir sedda, hörda, respekterade)

HAASTATTELUPOHJA

Taustakysymykset

- Koulutus?
- Kuinka kauan olet työskennellyt nuorten parissa?

1 Sosiaalisen inklusion suhde sosiaaliseen hyvinvointiin?

Ystävät

- Ystävien merkitys nykypäivän nuorisolle?
- Miten nuoret määrittelee ystävän?
- Läheisen ystävän tarve?

Ryhmään kuuluminen

- Osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden merkitys?
- Merkitys ryhmään kuulumisesta?
- Miten näkee että nuori on mukaan otettu ryhmässä?

Sosiaalinen hyvinvointi

- Hyväksymisen merkitys?
- Emotionaalisen tuen ja luotettavuuden saaminen ystäväpiirissä?

2 Menetelmiä jotka käytetään sosiaalisen inklusion edistämiseen?

Sosiaalinen inklusio

- Menetelmiä tai tapoja jotka käytetään sosiaalisen inklusion luomiseen? (esim. että kaikki tulee nähdyksi, kuulluksi, kunnioitetuksi)

